

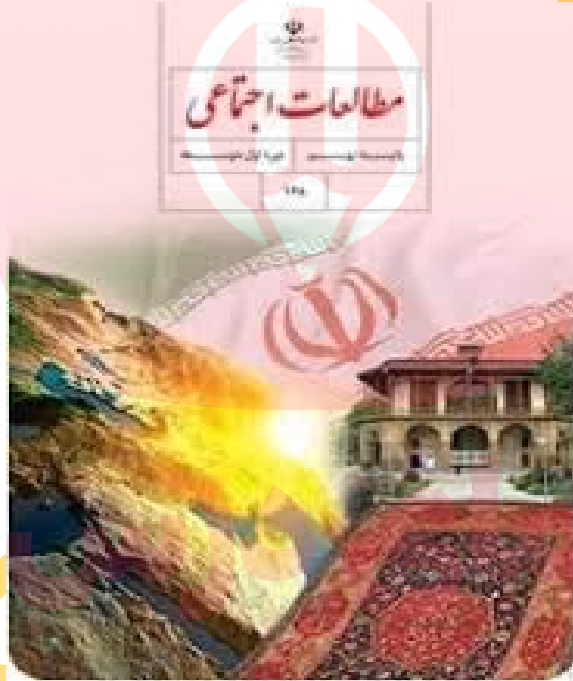
به نام خدا

مجموعه سوال و جواب مطالعات اجتماعی

نهم

درس ۱ تا ۱۲ (نوبت اول) همراه با پاسخ
(دوره اول متوسطه)

قابل استغاده برای دبیران و دانش آموزان

دوره اول متوسطه

www.my-dars.ir

منطقه ۸ تهران

تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

۱- منظومه ی خورشیدی دارای چند سیاره است؟ توضیح دهید؟ منظومه شمسی دارای هشت سیاره است، چهار سیاره ی نزدیک به خورشید که سطوح سنگی و جامد دارند و به آنها سیاره های درونی می گویند. چهار سیاره ی دورتر که از گازهای مختلف تشکیل شده اند و سیاره های بیرونی نامیده می شوند.

۲- سه تفاوت سیارات درونی و بیرونی منظومه خورشیدی را بیان کنید ؟

سیارات بیرونی	سیارات درونی	
مدار و گردش	نزدیک به خورشید	دورتر از خورشید
جنس و ترکیب	سطوح سنگی و جامد	گازهای مختلف
قمر	تعداد قمرها کم	تعداد قمرها زیاد

۳- جایگاه زمین در منظومه خورشیدی چگونه است؟ در میان چهار سیاره ی نزدیک به خورشید، زمین بزرگ ترین است. زمین سومین سیاره ی منظومه ی خورشیدی است و در فاصله ی ۱۵۰ میلیون کیلومتری خورشید قرار دارد. دانشمندان عمر زمین و منظومه ی خورشیدی را حدود ۴/۵ میلیارد سال تخمین زده اند. آنها بنا بر فرضیه های معتقدند که این منظومه از ابری متشکل از گازها و غبارهای بین ستاره ای پدید آمده است.

۴- زمین و سه سیاره دیگر درونی منظومه خورشیدی (تیر، زهره، بهرام) چه تفاوت هایی دارند؟ زمین بزرگترین سیاره در بین سیاره های درونی است. تنها سیاره ای که بخش بزرگتری از سطح آن را آب فراگرفته. تنها سیاره ای که در آن حیات (موجودات زنده) وجود دارد.

۵- موقعیت مکانی یک پدیده یعنی چه؟ یعنی مکان دقیق قرار گرفتن آن روی کره ی زمین.

۶- چگونه می توان فهمید که یک پدیده بر روی زمین دقیقاً در کجا قرار دارد؟ با استفاده از خطوط و تقسیمات فرضی.

۷- استوا چیست؟ در فاصله ی مساوی از دو قطب شمال و جنوب می توانیم یک دایره ی بزرگ را به دور زمین تصور کنیم. این دایره ی بزرگ استوا نام دارد.

۸- مدار چیست؟ دایره های که در هر دو نیمکره به موازات استوا رسم شده اند مدار می گویند. هر چه به قطب شمال یا جنوب نزدیک می شویم این دایره ها کوچک تر می شوند.

۹- نصف النهار چیست؟ نصف النهارها نیم دایره های فرضی هستند که از قطب شمال تا قطب جنوب کشیده شده اند و طول مسیری دارند

۱۰- ایران در نیمکره ی شمالی قرار دارد یا نیمکره ی جنوبی؟ چرا؟ نیمکره ی شمالی. زیرا بالای خط استوا قرار دارد.

۱۱- ایران در نیمکره ی شرقی قرار دارد یا نیمکره ی غربی؟ چرا؟ نیمکره ی شرقی. زیرا در سمت راست نصف النهار مبدأ قرار دارد.

۱۲- مختصات جغرافیایی چیست؟ هر نقطه از کره ی زمین روی یک مدار و یک نصف النهار مشخص قرار دارد که به آنها مختصات جغرافیایی آن نقطه می گویند.

۱۳- ما با داشتن شبکه ی مدارها و نصف النهار چه چیزهایی را می توانیم به دست بیاوریم؟ (۱- طول و عرض جغرافیایی

۲- مختصات جغرافیایی.

۱۴- طول جغرافیایی چیست؟ طول جغرافیایی هر مکان عبارت است از فاصله ی آن مکان با نصف النهار مبدأ بر حسب درجه.

۱۵- عرض جغرافیایی چیست؟ عرض جغرافیایی هر مکان عبارت است از فاصله ی آن مکان با مدار استوا بر حسب درجه.

۱۶- برای نوشتن طول و عرض جغرافیایی از چه علائمی استفاده می شود؟ از علائم اختصاری N (شمالی) S (جنوبی) E (شرقی) W (غربی) استفاده می شود.

*- زمین ما بخش کوچکی از است.

*- چهار سیاره ی نزدیک به خورشید را سیاره های می گویند .. (درونی)

*- چهار سیاره ی دورتر از خورشید که به آنها سیاره های می گویند . (بیرونی)

- *- در میان چهار سیاره ی نزدیک به خورشید ، بزرگ ترین است . (زمین)
- *- سومین سیاره ی منظومه ی خورشیدی است . (زمین)
- *- برخی از سیاره های منظومه ی خورشیدی دارند که به دور این سیاره ها می گردند . (قمر)
- *- سیاره ی زمین یک قمر به نام دارد . (ماه)
- *- در سیاره های تعداد قمرها بیشتر است . (گازی)
- *- در مرکز منظومه قرار دارد و سرچشمه ی اصلی نور و گرما و انرژی بر روی زمین است . (خورشید)
- *- قطر خورشید حدود برابر قطر زمین و جرم آن هزار برابر جرم زمین است . (۳۳ - ۱۰۹)
- *- ستاره ی خورشید یکی از میلیون ها ستاره ی کهکشان است . (راه شیری)
- *- مساحت کره ی زمین میلیون کیلومتر مربع است . (۵۰)
- *- مدار استوا درجه است و بقیه مدار ها بین درجه شمالی یا جنوبی درجه بندی شده اند . (صفر - ۹۰)
- *- نصف النهار مبدأ زمین را به دو نیمکره ی و تقسیم کرده است . (شرقی - غربی)
- *- برای درجه بندی نصف النهارها ، نصف النهاری را که از رصد خانه ی در شهر لندن عبور می کند به عنوان نصف النهار مبدأ انتخاب کرده اند . (گرینویچ)
- *- نصف النهار مبدأ درجه و نصف النهارهای دیگر درجه غربی و درجه شرقی درجه بندی شده اند . (صفر - ۸۰ - ۱۸۰)

درس ۲ (حرکات زمین)

تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول -

- ۱- حرکت وضعی را تعریف کنید ؟ زمین در هر ۲۴ ساعت یک بار به دور محور خود می چرخد ، که به آن حرکت وضعی می گویند .
- ۲- نتیجه ی حرکت وضعی زمین چیست؟ پدید آمدن شب و روز - اختلاف ساعت .
- ۳- در زندگی روزانه ، ساعت واقعی چه کاربردی دارد؟ تعیین زمان طلوع وغروب خورشید وانجام فرایض دینی(شرعی)
- ۴- ساعت واقعی و رسمی چه تفاوتی با هم دارند و در زندگی روزانه از کدام یک استفاده می شود؟ ساعت واقعی مبنای آن موقعیت خورشید در آسمان است اما ساعت رسمی برای کل کشور ارزش یکسان دارد . در زندگی روزانه از ساعت رسمی استفاده می شود .
- ۵- چرا از ساعت رسمی استفاده می کنیم؟ مثال بیاورید ؟ برای جلوگیری از ایجاد ناهماهنگی ها در پرواز هواپیماها ، حرکت قطارها و کشتی و انواع مسافرت ها و کارهای اداری .
- ۶ - با توجه به نقشه مناطق زمانی ، بگویید اگر کسی از تهران به پاریس سفر کند ، باید ساعت خود را جلو بکشد یا عقب؟ چرا؟
عقب . زیرا نصف النهار پاریس در غرب نصف النهار تهران است و دیرتر در مقابل خورشید قرار می گیرد
- ۷- اگر مسافری از تهران به توکیو (ژاپن) سفر کند ، باید ساعت خود را جلو بکشد یا عقب؟ چرا؟
جلو . زیرا نصف النهار توکیو در شرق نصف النهار تهران است و زودتر در مقابل خورشید قرار می گیرد
- ۸- حرکت انتقالی را تعریف کنید ؟ یک دور کامل زمین به گرد خورشید ، یکسال طول می کشد که به آن حرکت انتقالی می گویند .
- ۹- مدار زمین چه شکلی است و زمین با چه سرعتی این مسیر را می پیماید؟ مدار زمین بیضی شکل است و زمین با سرعت میانگین ۳۰ کیلومتر در ثانیه این مسیر را می پیماید .
- ۱۰- مدت زمان واقعی یک دور کامل گردش زمین به دور خورشید چقدر است ؟ ۳۶۵ روز و ۶ ساعت است .
- ۱۱- سال رسمی و سال کبیسه چه تفاوتی با یک دیگر دارند؟ سال ۳۶۵ روزه ، سال رسمی است که ۶ ساعت از سال خورشیدی کوتاه تر است . برای چهران کسری این ۶ ساعت ، هر ۴ سال یک روز به سال رسمی اضافه می شود . سال ۳۶۶ روزه را سال کبیسه می نامند .

۱۲- به چه دلیل زاویه تابش آفتاب در طول سال تغییر می کند؟ چون محور قطب ها بر سطح مدار گردش انتقالی زمین، مایل است و به طور ثابت یک زاویه ی ۳۳° ۶۶ می سازد.

۱۳- نتایج حرکت انتقالی چیست؟ به وجود آمدن سال خورشیدی - پدید آمدن فصل ها.

۱۴- مایل بودن محور قطب ها چه نتیجه ای دارد؟ درازی شب و روز ناساوی می شود و فصل های مختلف به وجود می آید.

۱۵- انقلاب تابستانی را توضیح دهید؟ در اول تیرماه، خورشید در نیمکره ی شمالی به مدار رأس السرطان به طور عمودی می تابد. در این هنگام که طولانی ترین روز در این نیمکره است و به آن انقلاب تابستانی می گویند، فصل تابستان آغاز می شود.

۱۶- انقلاب زمستانی را توضیح دهید؟ در اول دی ماه، خورشید به مدار رأس الجدی در نیمکره ی جنوبی عمودی می تابد. در نتیجه، در نیمکره ی شمالی اول دی کوتاه ترین روز سال است که به آن انقلاب زمستانی می گویند. در این روز فصل زمستان آغاز می شود.

۱۷- اعتدالین چیست؟ در دو موقع از سال یعنی اول بهار و اول پاییز، درازی روز و شب برابر می شود، یعنی مسیری که منطقه ی روشن می پیماید با مسیر منطقه ی تاریک برابر است. به این دو زمان اعتدالین (اعتدالین بهاری و اعتدال پاییزی) می گویند.

۱۸- اگر میانگین سرعت گردش زمین به دور خورشید در یک ثانیه ۳۰ کیلومتر باشد، سرعت حرکت زمین به دور خورشید در یک ساعت چقدر است؟

$$\text{کیلومتر در ساعت} = ۱۰۸۰۰۰ = ۶۰ \times ۱۸۰۰۰ = ۶۰ \times ۳۰$$

۱۹- چرا در اول تیر ماه در ناحیه مدار قطبی شمال، طول یک روز ۲۴ ساعت و به عکس در مدار قطبی جنوب، طول یک شب ۲۴ ساعت است؟

چون خورشید به مدار رأس السرطان عمود می تابد آنجا که در تابستان نیمکره شمالی کج شدگی محور چرخش زمین دقیقاً به سمت خورشید است. نیمکره شمالی کاملاً به سمت خورشید خم می شود، نور خورشید به طور دائم به قطب شمال می تابد. و شش ماه غروب ندارد که به اصطلاح روز قطبی و یا تابستان قطبی معروف است. در این مدت قطب شمال در روشنائی روز (بدون شب) و قطب جنوب در تاریکی (بدون روز) قرار دارد. اما پس از ۶ ماه که نور خورشید به مدار رأس الجدی عمود می تابد، عکس حالت بالا رخ می دهد؛ یعنی در قطب شمال، تاریکی و در قطب جنوب، روشنائی روز حکم فرما خواهد شد.

- *- زمین، روشنائی خود را از می گیرد. (نور خورشید)
- *- جا به جایی یا حرکت خورشید در آسمان، حرکت است. (ظاهری)
- *- کشورهایی که در (شرق - غرب) نصف النهار گرینویچ قرار دارند خورشید را زودتر دیده اند. (شرق)
- *- کشورهایی که در (شرق - غرب) نصف النهار گرینویچ قرار دارند چند ساعت به ظهر مانده است (غرب)
- *- در زندگی روزانه نمی توان از ساعت استفاده کرد. (واقعی)
- *- کره ی زمین برای این که یک دور به دور خود بچرخد ساعت وقت لازم دارد. (۲۴)
- *- همه ی نصف النهارهایی که داخل یک قاچ قرار گرفته اند به طور توافقی ساعت دارند. (یکسانی)
- *- در برخی از کشورهای وسیع مانند چند ساعت رسمی وجود دارد. (چین - روسیه - ایالات متحده امریکا)
- *- محور قطب ها بر سطح مدار گردش انتقالی زمین، است. (مایل)
- *- در اول تیرماه در نیمکره شمالی طول روزها از شب ها است. (پیشتر)
- *- در اول دی ماه در نیمکره ی شمالی روزها از شب هاست. (کوتاه تر)

- ۱- سیاره ای که روی آن زندگی می کنیم از چهار محیط تشکیل شده است آنها را نام ببرید؟ (۱- سنگ کره (لیتوسفر) ۲- آب کره (هیدروسفر) ۳- هوا کره (اتمسفر) ۴- زیست کره (بیوسفر).
- ۲- سنگ کره (لیتوسفر) چیست؟ بخش خارجی کره ی زمین یا پوسته ی آن که حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده سنگ کره (لیتوسفر) نامیده می شود.
- ۳- آب کره (هیدروسفر) را توضیح دهید؟ آب کره شامل اقیانوس ها و دریاها، دریاچه ها، رودها و بقیه ی آب های سطحی، آب های زیر زمینی، یخچال ها و تروالت چوی می شود.
- ۴- هوا کره (اتمسفر) چیست؟ هوا کره شامل گازهایی است که دور تا دور کره ی زمین را فرا گرفته اند.
- ۵- زیست کره (بیوسفر) چیست؟ سه محیط قبلی با هم سیاره ی زمین را برای زندگی انسان و دیگر موجودات زنده یعنی زیست کره مناسب می سازند.
- ۶- جلگه های پهناور جهان در کجا تشکیل شده اند؟ در کنار دریاها یا امتداد رودهای بزرگ.
- ۷- فلات چیست؟ فلات ها سرزمین هایی نسبتاً هموار اما مرتفع اند که از اطراف به سرزمین های کم ارتفاع و پست منتهی می شوند.
- ۸- کوه های بسیار مرتفع چه ویژگی هایی دارد؟ کوه های بسیار مرتفع جزء ناهمواری های جوان هستند. دامنه ی این کوه ها شیب تندی دارند و دره های بین آنها تنگ و به شکل V است.
- ۹- کوه های کم ارتفاع چه ویژگی هایی دارد؟ در کوه های کم ارتفاع با گذشت زمان و فرسایش، قله ها به شکل گنبدی در آمده اند و شیب دامنه ها ملایم است. این کوه ها دره های باز و آب رفتی به شکل U دارند.
- ۱۰- حرکات کوه زایی باعث چه می شود؟ باعث چین خوردگی یا شکستگی (درز و گسل) در پوسته ی زمین می شوند.
- ۱۱- چین خوردگی ها چگونه ایجاد شده اند؟ مثال بزنید؟ وقتی بخش زیرین یک ورقه به زیر ورقه ای دیگر می رود، فشاری بر پوسته وارد می شود که لایه های رسوبی را دچار خمیدگی می کند و به سمت بالا می آورد. چین خوردگی های هیمالیا مثالی از این نوع ایجاد رشته کوه ها است.
- ۱۲- گسل چگونه به وجود می آید؟ اگر فشار بر لایه های رسوبی به گونه ای باشد که پوسته را دچار شکستگی کند، گسل به وجود می آید در این صورت با اختلاف ارتفاع حاصل از شکست، مناطقی بالاتر از اطراف قرار می گیرند و مناطقی نیز فرو می نشینند و در نتیجه کوه یا دره ایجاد می شود.
- ۱۳- کوه های آتشفشانی چگونه به وجود می آیند؟ گاهی مواد مذاب (ماگما) از سمت کوشته به طرف پوسته حرکت می کنند و به آن فشار وارد می آورند. اگر مواد مذاب از پوسته راهی برای خروج از پوسته پیدا کنند و فوران کنند، کوه های آتشفشانی را به وجود می آورند اما اگر فوران رخ ندهد و لایه ی پوسته بالا بیاید، کوه های گنبدی ایجاد می شوند.
- ۱۴- عوامل بیرونی تغییر چهره ی ناهمواری ها را نام ببرید؟ هوازگی، فرسایش آبی، فرسایش بادی، فرسایش یخچالی.
- ۱۵- چرا انسان چهره ی ناهمواری ها را تغییر داده است؟ انسان همواره برای رفع نیازهای خود و بهره برداری از محیط طبیعی، چهره ی ناهمواری ها را تغییر داده است.

www.my-dars.ir

- *- وسعت خشکی های زمین نسبت به آب ها است. (کم)
- *- حدود درصد سطح زمین را آب تشکیل می دهد. (۷)
- *- فلات بلندترین فلات جهان است. (تبت)
- *- کوه های بسیار مرتفع جزء ناهمواری های است. (جوان)
- *- از جمله نتایج برخورد دو ورقه به یکدیگر است. (کوه زایی)

- ۱- آب کره (هیدروسفر) شامل چیست؟ همه آب های زمین یعنی اقیانوس ها، دریاها، دریاچه ها و رودها و را شامل می شود.
- ۲- پنج مجموعه ی بزرگ آبها کدامند؟ اقیانوس آرام، اقیانوس هند، اقیانوس اطلس، اقیانوس منجمد شمالی، اقیانوس منجمد جنوبی
- ۳- عمیق ترین جای جهان کجاست و در کدام اقیانوس قرار دارد؟ دراز گودال ماریانا با ژرفای ۱۱۰۰۰ متر در نزدیکی مجمع الجزایر فیلیپین در اقیانوس آرام قرار دارد.
- ۴- چه عواملی کاوش های علمی را در باره ی اقیانوس ها و بستر آنها با دشواری های زیادی روبرو می کند؟ فشار زیاد آب، تاریکی، دمای کم در اعماق آب.
- ۵- فلات قاره (ایوان خشکی) چیست؟ در جاهایی که اقیانوس ها با خشکی تماس دارند، اغلب ناحیه ای کم عمق با ژرفایی کمتر از ۲۰۰ متر دیده می شود که به آن فلات قاره (ایوان خشکی) می گویند.
- ۶- فلات قاره ها از چه نظر اهمیت دارند؟ از نظر وجود منابع سرشار نفت و گاز و جزایر ماهیگیری.
- ۷- شیب قاره چیست؟ بعد از فلات قاره ناگهان شیب زیاد می شود و تا عمق ۲۰۰۰ تا ۵۰۰۰ متری ادامه می یابد، به این بخش شیب قاره می گویند.
- ۸- چرا آب دریای احمر بسیار شورتر از آب دریای شمال است؟ ۱- در منطقه گرم و خشک واقع شده است ۲- تبخیر شدید ۳- ورزش پادهای گرم و خشک صحرای افریقا.
- ۹- چرا سفر به اعماق اقیانوسها دشوارتر از صعود به قله هاست؟ چند دلیل ذکر کنید؟ به دلیل فشار زیاد آب، تاریکی، عدم تجهیزات کافی، حرکت در آب سخت تره تا هوا، چون مولکولهای مایع بهم نزدیک ترند تا هوا.
- ۱۰- اقیانوس ها چه فوایدی دارند؟ این پهنه های آبی امکان حمل و نقل کم هزینه تر میلیون ها تن بار را با کشتی ها فراهم می آورند. اقیانوس ها همچنین به طور غیر مستقیم منبع تأمین آب شیرین برای ساکنان جهان اند.
- ۱۱- امروزه اقیانوس ها با چه مشکلاتی روبه رو هستند؟ سالیانه چند میلیون تن زباله های سمی کارخانه ها، پلاستیک و مواد تجزیه نشدنی به اقیانوس ها ریخته می شود، برخی کشورها از شیوه ی دفن زباله های اتمی در اعماق اقیانوس ها استفاده می کنند.
- ۱۲- ساختار هوا کره چیست؟ هوا کره لایه ای از گاز است که از سطح زمین تا ارتفاع ۱۰۰۰۰ کیلومتری اطراف سیاره ی زمین را در بر گرفته است.
- ۱۳- هوا کره مخلوطی از چه گازهایی است؟ هوا کره مخلوطی از گازهای مختلف نیتروژن (۷۸٪) اکسیژن (۲۱٪) و سایر گازها مانند دی اکسید کربن و بخار آب است.
- ۱۴- تروپوسفر چیست؟ پایین ترین لایه، که به سطح زمین نزدیک است تروپوسفر نام دارد. تشکیل ابرها و بسیاری از تغییرات آب و هوایی در این لایه صورت می گیرد.
- ۱۵- هوا و آب و هوا چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟ هوا وضعیت گذرا و موقتی هوا کره (اتمسفر) در یک محل و در مدت زمانی کوتاه است برای مثال می گوئیم امروز هوا آفتابی یا ابری یا بارانی است و یا باد می وزد. اما آب و هوا وضعیت هوا کره (اتمسفر) در یک ناحیه در مدت زمانی نسبتاً طولانی است برای مثال می گوئیم استان پوشه آب و هوای گرم و شرجی دارد.
- ۱۶- عوامل موثر بر آب و هوای جهان را نام ببرید؟ زاویه تابش خورشید و عرض جغرافیایی - دوری و نزدیکی به اقیانوس ها و دریاها - ارتفاع از سطح زمین - فشار هوا و جریان باد.
- ۱۷- به طور کلی یکسان نتابیدن خورشید به سطح زمین، سه منطقه را در روی زمین پدید می آورد آنها را بنویسید؟ ۱- منطقه گرم در دو طرف استوا تا مدارهای رأس السرطان و رأس العجدی ۲- منطقه ی معتدل شمالی و جنوبی ۳- منطقه ی سرد در مجاورت قطب ها.

۱۸- به چه دلیل اقیانوس ها و دریاها موجب اعتدال دمای نواحی مجاور خود در زمستان و تابستان می شوند؟ خشکی ها زودتر از آب ها گرم می شوند و سریع تر گرمای خود را از دست می دهند. آب ها پیشتر از خشکی ها گرما را در خود ذخیره می کنند.

۱۹- نقش جریان های دریایی آب گرم و سرد در آب و هوا چیست؟ عبور جریان های دریایی آب گرم از کناره ی کشورها موجب می شود که سرمای در زمستان کاهش پیدا می کند. به عکس عبور جریان های آب سرد موجب بروز سرمای شدید در کناره ها می شود مانند جریان آب سرد گرینلند که از کناره های کانادا عبور می کند.

۲۰- چرا هوای گرم فشار کمتری دارد؟ زیرا منبسط می شود و مولکول های آن از هم فاصله می گیرند. هوای گرم سبک است و به سمت بالا صعود می کند.

۲۱- چرا هوای سرد فشار بیشتری دارد؟ زیرا سرما موجب تراکم و فشردگی بیشتر مولکول ها می شود. هوای سرد سنگین است و به سمت پایین و سطح زمین فرود می آید.

۲۲- رابطه ی فشار و ارتفاع چگونه است؟ هر چه از سطح زمین بالاتر برویم، فشار هوا کم می شود. به همین دلیل، فشار هوا در سطح دریاها زیاد و در ارتفاعات و کوهستان ها کم است.

۲۳- باد چگونه به وجود می آید؟ هوا همیشه از جایی که فشار بیشتری دارد به سمت جایی که فشار کمتری وجود دارد جریان می یابد و به این ترتیب باد به وجود می آید.

۲۴- یکی از علل مهم افزایش دما در کره ی زمین چیست؟ یکی از علل مهم افزایش دما، زیاد شدن خودروها و افزایش فعالیت های صنعتی است که از سوخت های فسیلی استفاده می کنند.

۲۵- گرم شدن کره ی زمین چه پیامدهای ناخوشایندی دارد؟ ذوب شدن یخ های قطبی، بالا آمدن آب دریا، به زیر آب رفتن نواحی ساحلی و جزیره ها یا وقوع خشکسالی در نواحی گرم و خشک و مواردی از این قبیل.

۲۶- چرا کوهنوردان در ارتفاعات زیاد ممکن است با مشکلات تنفسی روبه رو شوند؟ در ارتفاعات بالا، تراکم هوا تغییر می کند - هوا رقیق می شود. هوای رقیق به همان اندازه هوای بسیار فشرده و متراکم سطح دریا غنی از اکسیژن نمی باشد. در قله کوه اورست، بیش از ۸۸۴۰ متر بالای سطح دریا، فشار اتمسفری یک سوم فشار اتمسفری سطح دریاست.

۲۷- چرا در هواپیما، قبل از شروع پرواز، نحوه ی استفاده از ماسک اکسیژن به مسافران آموزش داده می شود؟ به علت تغییر فشار هوا در ارتفاعات بالا.

نکات مهم:

الف- پوسته ی زمین در کف اقیانوس ها و دریاها امتداد دارد.

ب- کف اقیانوس ها و دریاها همانند خشکی ها ناهمواری های فراوان دارد.

ج- فشار هوا در یک مکان متغیر است و زیاد یا کم می شود.

*- پهناورترین اقیانوس کره ی زمین اقیانوس است . (آرام)

*- یکی از منابع مهم تأمین غذا برای انسان هستند. (اقیانوس ها)

*- فشار هوا را با دستگاه های اندازه گیری می کنند. (فشارسنج)

*- هر چه از سطح زمین بالاتر برویم فشار هوا می شود. (کم)

*- به ازای هر ۱۰۰۰ متر ارتفاع، دما درجه سانتی گراد کاهش می یابد. (۶)

*- پایین ترین لایه، که نزدیک به سطح زمین است نام دارد. (تروپوسفر)

*- هر چه از استوا به طرف قطب ها پیش می رویم تابش خورشید می شود. (مایل تر)

*- هر چه از مدار استوا به سمت عرض های جغرافیایی بالاتر حرکت کنیم دمای هوا می یابد. (کاهش)

- ۱- زیست بوم (بیوم) چیست؟ زیست بوم یک ناحیه ی جغرافیایی است که در آن، انواع خاصی از گیاهان و جانوران زندگی می کنند و ناحیه ی مشخصی را به وجود می آورد.
- ۲- وجود هر زیست بوم در یک ناحیه به چه عواملی بستگی دارد؟ (تنوع زیست بوم ها به چه عواملی بستگی دارد؟)؟ آب و هوا، شکل ناهمواری ها، میزان ارتفاع زمین و جنس خاک.
- ۳- ناحیه ی توندرا چه ویژگی هایی دارد؟ (۱- زمستان های طولانی و سرمای شدید ۳۴ درجه زیر صفر ۲- تابستان های کوتاه و میانگین دما حداکثر ۱۲ درجه ۳- زمین های توندرا پوشیده از یخ و برف ۴- در توندرا فقط گیاهانی چون خزه و گلشنک می روید ۵- بزرگ چته ترین جانور توندرا خرس قطبی است).
- ۴- ناحیه ی تایگا چه ویژگی هایی دارد؟ (۱- شش ماه از سال میانگین دما کمتر از صفر درجه است ۲- بارندگی بین ۲۵۰ تا ۵۰۰ میلی متر و زمین همیشه مرطوب است ۳- ناحیه ی تایگا به داشتن چنکل های مخروطیان و سوزنی برگ معروف است ۴- درختان این ناحیه مانند کاج و سرو همیشه سبزند و برگ ریزان ندارند ۵- تقریباً تمام چنکل های کشور کانادا از نوع تایگاست).
- ۵- جنگل های بارانی استوایی در کجا گسترده شده است؟ این زیست بوم در مجاورت خط استوا در چند قاره گسترده شده است.
- ۶- زیست بوم جنگل های استوایی چه ویژگی هایی دارد؟ (۱- در این منطقه هوا همیشه گرم، رطوبت حدود ۸۰ درصد و میزان بارندگی سالانه ۲۵۰۰ میلی متر است ۲- چنکل های بارانی استوایی چند طبقه اند. در زیر درختان بلندتر، درختان کوتاه تر و علف ها، که رشد سریعی دارند وجود دارند).
- ۷- از نمونه گیاهان ناحیه ی جنگل های بارانی استوایی چند مورد نام ببرید؟ درختان شاه پسند (مانگرو) - نارگیل - قهوه ی سودانی - هوآ - پامپو.
- ۸- ساوان چگونه ناحیه ای است؟ ساوان منطقه ی علفزارها یا درختان تک و منفرد است که در مجاورت چنکل های استوایی واقع شده است. بیشترین وسعت ساوان در قاره ی آفریقا است.
- ۹- ناحیه ی ساوان چه ویژگی هایی دارد؟ (۱- آب و هوای آن در تمام طول سال گرم است ۲- در آن دو فصل خشک و مرطوب وجود دارد ۳- از نظر تنوع جانوری بسیار غنی است ۴- در ساوان علفخواران تنومند چون گورخر، فیل، زرافه و گردن فراوان اند و گوشت خواران درنده چون شیر از این گیاه خواران تغذیه می کنند).
- ۱۰- بیابان به کجا گفته می شود؟ به سرزمین های خشکی که میزان بارندگی سالانه ی آنها کمتر از ۵۰ میلی متر باشد، بیابان گفته می شود.
- ۱۱- بخش عمده ای از بیابان های گرم و خشک جهان در کجا واقع شده اند؟ در مجاورت مدار رأس السرطان و رأس العجدی واقع شده اند، مانند صحرا در آفریقا، ربع الخالی در عربستان و لوت در ایران.
- ۱۲- بیابان های سرد جهان چگونه اند؟ مثال بزنید؟ در این گونه بیابان ها بارش ناچیز و حتی در حد صفر است مانند بیابان کُبی که اطراف آن را کوه فرا گرفته است.
- ۱۳- بیابان ها از نظر پوشش گیاهی چگونه هستند؟ بیابان ها از نظر پوشش گیاهی فقیرند و فقط درختان یا پوته های خاردار، که در مقابل خشکی هوا و تبخیر مقاوم اند یا آب را در خود ذخیره می کنند می توانند در آنجا زندگی کنند.
- * هر زیست بوم از چند تشکیل شده است. (بوم سازگان) (اکوسیستم)
- * در میان عوامل تنوع زیست بوم ها مهم ترین و بیشترین تأثیر را دارد. (آب و هوا)
- * از میان عناصر آب و هوایی دو عنصر و بر نوع و میزان پوشش گیاهی اثر می گذارند. (دما- بارش)
- * توندرا ناحیه ای در نزدیکی و حاشیه ی اقیانوس است. (قطب شمال - منجمد شمالی)
- * از گسترده ترین زیست بوم ها که در جنوب توندرا گسترش یافته است نام دارد. (تایگا)
- * زیست بوم بیشترین تنوع زیستی جهان را دارد. (چنکل های بارانی استوایی)
- * درختان از گونه های گیاهی مشهور ساوان هستند. (پائو پاپ)

- ۱- تنوع زیستی چه زمانی در معرض خطر قرار می گیرد؟ زمانی در معرض خطر قرار می گیرد که زیستگاه طبیعی گیاهان و جانوران تخریب شود. با تخریب پوشش گیاهی در یک منطقه غذا کم می شود و شرایط محیطی نامناسب گونه های جانوری را نیز از بین می برد.
- ۲- مهم ترین عواملی که باعث از بین رفتن پوشش گیاهی، نابودی گونه های جانوری و آلودگی آب و خاک و هوای زیستگاه ها می شوند را بنویسید؟ (ایجاد و گسترش شهرها و روستاها، ساختن پل، جاده، ساختمان ها و سد ها ۲- فعالیت های صنعتی و تولید انبوه کالاها در کارخانه ۳- مصرف گرایه و تولید انبوه زباله ۴- شکار و تجارت اعضای بدن حیوانات).
- ۳- اهمیت و ارزش جنگل های بارانی استوایی چیست؟ برخی از دانشمندان معتقدند که (این جنگل ها حدود ۵۰ درصد اکسیژن سیاره ی زمین و ۵۰ درصد رطوبت جو را تولید می کنند و به همین دلیل بر آب و هوای کل سیاره ی زمین اثر می گذارند. دی اکسید کربن گازی است که در اثر فعالیت های انسان و استفاده از سوخت های فسیلی وارد جو می شود. این جنگل ها ی انبوه قابلیت جذب دی اکسید کربن و تبدیل آن به اکسیژن را دارند.
- ۴- جنگل های بارانی استوایی خاستگاه اولیه ی کدام درختان میوه می باشد؟ بسیاری از درختان میوه جهان مانند موز، نارگیل و انبه بوده است. امروزه از این جنگل ها انواع محصولات غذایی، دارویی و مواد اولیه ی صنعتی به دست می آید.
- ۵- کدام محصولات غذایی، دارویی و مواد اولیه صنعتی از جنگل های بارانی استوایی به دست می آید؟ قهوه، کاکائو، انواع روغن ها، لوازم آرایشی و عطرها، کائوچو، لاستیک و خمیر دندان از آن جمله اند.
- ۶- امروزه چه عواملی موجب تخریب یا جنگل زدایی در منطقه ی جنگل های بارانی استوایی شده است؟ کشاورزی و دامداری و تجارت الوار و استخراج معادن طلا و پوکسیت (آلومینیم) موجب تخریب یا جنگل زدایی در این منطقه شده است.
- ۷- جنگل زدایی یعنی چه؟ یعنی از بین بردن کامل جنگل ها در یک ناحیه برای این کار جنگل ها را می سوزانند، درخت ها را با اهره های برقی قطع می کنند و با پولدوز زمین ها را از درختان خالی می کنند.
- ۸- ساختن بزرگراه ها در میان جنگلهای استوایی چه مشکلاتی را ایجاد می کرد؟ ده ها راه فرعی از داخل جنگل ها به این بزرگراه مربوط می شدند و ساختن این بزرگراه ها موجب دسترسی آسان تر شرکت های تجاری و افراد برای فعالیت های اقتصادی در جنگل ها ی استوایی شده است.
- ۹- چرا تصمیم گیری برای حفاظت از محیط زیست کار چندان آسانی نیست؟ زیرا هر تصمیمی با نظرات مخالف افراد و گروه ها روبرو می شود.
- ۱۰- در ناحیه آمازون چه عواملی باعث ایجاد شغل شده است؟ صنعت الوار و چوب، کشت های تجاری و استخراج معادن در این ناحیه صدها شغل ایجاد کرده است.
- ۱۱- جدولی با دو ستون رسم کنید. در یک ستون فواید و اهمیتهای جنگلهای آمازون و در ستون دیگر، علل تخریب آنها را فهرست کنید.

علل تخریب	فواید و اهمیت جنگل های آمازون
۱- افزایش جمعیت	۱- در جنگل ها (انواع قارچها، میوهها و حتی ساقه های گیاهان و درختان دیده می شود که غذای عده زیادی از انسانها را تشکیل می دهند.
۲- گرمایش جهانی	۲- درختان جنگل کازدی اکسید کربن هوا را دریافت می کنند و طی عمل فتوسنتز، آن را تبدیل به اکسیژن می کنند.
۳- آتش سوزی های عمدی و یا سهوی ایجاد شده توسط انسان	۳- چوب درختان جنگلی در ساختمان سازی، تهیه کاغذی و تهیه وسایل منزل کاربرد دارد.
۴- عقب نشینی یخ ها در رشته کوه های آند و ایجاد خشکسالی شدید در آمازون.	۴- سایه درختان جنگل های انبوه، هر آدمی را از گرمای طاقت فرسا نجات می دهد.
۵- استفاده های صنعتی و تجاری	۵- اعتدال آب و هوا.
۶- پاکسازی زمین ها برای پرورش دام و کشت علوفه برای دام ها و محصولات کشاورزی.	۶- جلوگیری از آلودگی آب و هوا.

۱۲- عاج به فیل چه کمکی می کند؟ عاج به فیل کمک می کند که زمین را حفر کند و ریشه ها و علف ها را در پیابورد یا میوه ی درختان را برای تغذیه بکند. همچنین وسیله ی دفاعی این حیوان برای مقابله با دشمن است اما سودجویان این جانور را برای استفاده از شاخ هایش می کشند.

۱۳- بیشترین میزان قاچاق عاج در چه کشورهایی است توضیح دهید؟ چین و تایلند. چین با کنده کاری روی عاج و تبدیل آن به محصولات تزئینی گران قیمت و پرفروش به جهان گردان، سود بسیاری به دست می آورد. با آنکه امروزه کشتار فیل و فروش عاج در جهان ممنوع شده، تایلند از جمله کشورهای است که این ممنوعیت را نپذیرفته و خرید و فروش عاج فیل در آن آزاد است.

۱۴- نکات مهم استفاده صحیح و خردمندانه از منابع طبیعی چیست (۳ مورد)؟
۱- باید بین استفاده اقتصادی از جنگل ها و فرصت باسازی آنها تعادل به وجود بیاید
۲- کشاورزی و دامپروری با روش های علمی و جدید، را که کمترین آسیب را به محیط زیست می رسانند
به کشاورزان این منطقه آموزش بدهند
۳- با ایجاد پارک های وحش از گونه های جانوری و گیاهی در معرض خطر مراقبت کنند تا نسل آنها منقرض نشود.

*- از پیچیده ترین زیست بوم های جهان که غنی ترین تنوع گیاهی و جانوری را دارد است. (جنگل های بارانی استوایی)

$(\frac{3}{4})$

*- تنوع زیستی جهان مربوط به جنگل های بارانی استوایی است

*- جنگل های استوایی را نامیده اند. (ریه های زمین)

*- تخریب جنگل های استوایی در برخی از کشورها مانند و بسیار گسترش یافته است (برزیل - اندونزی)

*- فیل های آفریقایی به خاطر شکار و کشته می شوند. (عاج های گران قیمتشان)

*- از جمله کشورهای آفریقایی است که در آن شکار گسترده ی فیل ها صورت می گیرد. (کنیا)

*- بیشترین میزان عاج قاچاق را در جهان کشورهای و وارد می کنند. (چین - تایلند)

درس ۷ (جمعیت جهان)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

۱- علت اصلی رشد فوق العاده جمعیت در سال های اخیر چیست؟ کاهش میزان مرگ و میرها و به ویژه مرگ و میر کودکان زیر در گذشته بسیاری از مردم بر اثر بیماری های واگیر دار و عفونی، گرسنگی و قحطی یا جنگ از بین می رفتند.

۲- در دو قرن اخیر دو عامل موجب کاهش چشمگیر مرگ و میرها شده است نام برده و توضیح دهید. ؟
۱- بهبود بهداشت : با پیشرفت در پزشکی و تولید واکسن ها و آنتی بیوتیک ها و کنترل بیماریهای واگیردار چون وبا و سل و ... مرگ و میرها کاهش یافت.

۲- بهبود تغذیه : با پیشرفت و گسترش کشاورزی صنعتی، تولید مواد غذایی افزایش یافت و با پیشرفت وسایل حمل و نقل، انتقال غذا به نواحی دورتر امکان پذیر شد.

۳- رشد طبیعی جمعیت در یک مکان به دو عامل بستگی دارد آنها را بنویسید؟
۱- میزان مولید (تولدها) ۲- میزان مرگ و میرها.

۴- رشد منفی جمعیت چیست؟ اگر درصد رشد جمعیت به کمتر از صفر برسد، به آن رشد منفی می گویند. در این حالت میزان مولید کمتر از مرگ و میرها می شود.

۵- چه کشورهایی رشد جمعیت آن ها منفی است؟ در قاره آسیا کشورهای ژاپن و روسیه و در قاره اروپا آلمان، مجارستان، لهستان و رومانی این گونه اند.

۶- چرا آینده کشورهایی که با رشد منفی و یا افزایش جمعیت سالخورده و از کارافتاده مواجه هستند نگران کننده است؟ در کشورهای دارای رشد منفی، جمعیت سالخورده و از کار افتاده افزایش می یابد و چون زاد و ولد کم است، جامعه از نیروی جوان برای تحصیل و علم آموزی و کار و پیشرفت محروم می شود و جمعیت کشور نیز کاهش می یابد.

۷- چه موقع رشد جمعیت و افزایش جمعیت جوان یک نعمت بزرگ و مایه ی پیشرفت خواهد بود؟

چنانچه در یک کشور برای آموزش صحیح و کار و تأمین شغل جوانان برنامه ریزی مناسب و سرمایه گذاری صورت بگیرد، رشد جمعیت و افزایش جمعیت جوان یک نعمت بزرگ و مایه ی پیشرفت خواهد بود.

۸- چهار کشور نام ببرید که دولت‌ها برنامه‌های مهمی برای تشویق فرزندآوری طراحی و اجرا می‌کنند لذا کاهش رشد جمعیت مقابله کنند؟ ژاپن، سنگاپور، کره جنوبی، روسیه.

۹- از جمله برنامه‌های دولت‌ها برای تشویق به فرزندآوری چیست؟ اعطای جایزه و کمک‌های مالی به خانواده‌هایی که صاحب فرزند می‌شوند، واگذاری مسکن، معافیت از پرداخت مالیات و افزایش مرخصی تحصیلی کاری مادران است.

۱۰- عوامل طبیعی و عوامل انسانی جذب جمعیت چیست؟ **عوامل طبیعی:** آب و هوا و پوشش گیاهی - ناهمواری - آب و خاک - معادن و ذخایر. **عوامل انسانی:** سیاسی و اداری - اقتصادی - امکانات و تسهیلات - فرهنگی.

۱۱- با استفاده از نقشه پراکندگی جمعیت ابتدا نوع تراکم جمعیت (زیاد یا کم) را در مکانهای زیر مشخص کنید و سپس با توجه به دانسته‌های خود از سال گذشته علت این نوع تراکم را در هر کشور بنویسید؟

بنگلادش (زیاد). علت: آب و هوای گرم و مرطوب، خاک حاصلخیز، باران فراوان و رودهای پرآب،

ژاپن (زیاد). علت: آب و هوای گرم و مرطوب، خاک حاصلخیز، باران فراوان و پیشرفت علم و صنعت،

لیبی و چاد (کم). علت: آب و هوای گرم و خشک، باران کم، نامناسب بودن خاک، تبعیض شدید،

سیبری (کم). علت: آب و هوای بسیار سرد و خشک، کمبود باران (

آلمان (زیاد). علت: آب و هوای معتدل، خاک‌های حاصلخیز، سرزمین‌های پست و هموار، باران فراوان، پیشرفت علم و صنعت،

استرالیا (کم). علت: سرزمین خشک و کم باران، خاک‌های نامرغوب،

کانادا (کم). علت: آب و هوای سرد، بارندگی کم، زمین‌های یخ‌پسته وسیع)

۱۲- مهاجرت چیست؟ یعنی رفتن مردم از جایی به جای دیگر به منظور کار یا زندگی.

۱۳- مهاجرت داخلی و مهاجرت خارجی را تعریف کنید؟ گاهی مهاجرت در داخل مرزهای یک کشور صورت می‌گیرد که به آن **مهاجرت داخلی** می‌گویند. مانند مهاجرت روستاییان به شهرها یا مهاجرت کارگران فصلی در داخل یک کشور. گاهی مهاجرت از یک کشور به کشور دیگر صورت می‌گیرد که به آن **مهاجرت خارجی** یا **بین‌المللی** می‌گویند.

۱۴- مهاجرت اختیاری و مهاجرت اجباری را توضیح دهید؟ در **مهاجرت اختیاری**، افراد با میل و تصمیم خود برای دستیابی به زندگی

بهتر به جای دیگری مهاجرت می‌کنند. در **مهاجرت اجباری**، افراد بدون میل خود و به دلیل عواملی چون قحطی، خشکسالی و دیگر حوادث

طبیعی و یا جنگ‌ها و درگیری‌های سیاسی مجبور به ترک محل زندگی خود می‌شوند. مانند مهاجرت اجباری مردم فلسطین از سرزمین‌های

اشغالی یا مهاجرت گروهی از افغان‌ها یا عراقی‌ها به کشورهای همسایه به دلیل شرایط جنگ و اشغال نظامی کشورهایشان.

۱۵- رشد شهرنشینی و پیدایش شهرهای پرجمعیت با چه چیزهایی همراه بوده است؟ با مهاجرت گسترده‌ی مردم از روستاها به شهرها به دنبال کسب درآمد بیشتر و امکانات بهتر زندگی همراه بوده است.

۱۶- اغلب شهرهای بزرگ جهان با چه مشکلاتی روبه‌رو هستند؟ ترافیک سنگین - آلودگی هوا - تراکم نشینی در حومه شهرها - افراد بی‌خانمان.

*- رشد جمعیت در همه‌ی کشورها یکسان (نیست)

*- به طور کلی برخی عوامل و موجب جذب جمعیت به یک ناحیه می‌شود. (طبیعی - انسانی)

*- علاوه بر رشد طبیعی جمعیت، عامل دیگری که موجب افزایش جمعیت یک مکان می‌شود است. (مهاجرت)

*- در صد سال اخیر یکی از تغییرات مهم در الگوی سکونت جمعیت، بوده است. (گسترش شهرنشینی)

*- رشد شتابان شهرنشینی در بیشتر کشورها بدون برای سکونت جمعیت زیاد صورت گرفته است. (برنامه‌ریزی)

- ۱- نابرابری جهانی به چه معناست؟ به این معنی که از نظر ثروت و درآمد، کیفیت زندگی مردم و دسترسی به مسکن مناسب، آموزش، بهداشت، اشتغال، گذراندن اوقات فراغت، و نظایر آن تفاوت‌های زیادی بین کشورها دیده می‌شود.
- ۲- یکی از عوامل مهمی که در سنجش نابرابری کشورها با یکدیگر مورد توجه قرار گرفته چیست؟ عامل اقتصادی و عناصری چون میزان تولید، درآمد، اشتغال و مانند آنهاست.
- ۳- عواملی که بر زندگی افراد یک جامعه اثر می‌گذارند و می‌توانند کیفیت زندگی را خوب یا بد کنند کدامند؟ عواملی مانند هویت، عزت، امنیت، آزادی، احساس شادی و رضایت از زندگی.
- ۴- شاخص توسعه‌ی انسانی با توجه به چه عواملی تعریف می‌شود؟ این شاخص برای پی بردن به وضعیت و کیفیت زندگی در کشورها و مقایسه‌ی آنها با یکدیگر با توجه به سه عامل اقتصادی، بهداشتی و فرهنگی تعریف می‌شود.
- ۵- ملاک‌های توسعه‌ی انسانی کدامند؟ (۱- درآمد و رفاه ۲- امید به زندگی یا متوسط طول عمر ۳- سواد و آموزش)
- ۶- از نظر شاخص توسعه‌ی انسانی، کشورها به چهار گروه تقسیم شده‌اند آنها را نام ببرید؟ توسعه‌ی انسانی خیلی بالا - توسعه‌ی انسانی بالا - توسعه‌ی انسانی متوسط - توسعه‌ی انسانی پایین.
- ۷- عامل میزان درآمد و رفاه چه جنبه‌ای دارد و به چه معناست؟ این عامل جنبه‌ی اقتصادی دارد و به معنای سطح مطلوب زندگی و رفاه اجتماعی است. منظور از آن، این است که اعضای یک جامعه به چه میزان از درآمد کافی و شغل مناسب و قدرت خرید برخوردار دارند و به کالاهای و خدمات مورد نیاز چون مسکن، پوشاک، غذا، آموزش، تفریح و فراغت و وسایل زندگی مناسب دسترسی دارند.
- ۸- چه کشورهایی از رفاه و سطح زندگی خوبی برخوردارند و در چه کشورهایی مردم با فقر و کمبود امکانات زندگی مواجه‌اند؟ اکثر ساکنان کشورهای با درآمد بالا در کشورهای آمریکای شمالی و اروپای غربی از رفاه و سطح زندگی خوبی برخوردارند در حالی که در برخی کشورهای قاره آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین بخشی از مردم با فقر و کمبود امکانات زندگی مواجه‌اند.
- ۹- در چه کشورهایی مردم در فقر مطلق زندگی می‌کنند؟ موزامبیک، تانزانیا، اتیوپی و نپال.
- ۱۰- میزان ثروت مادی و رشد اقتصادی کشورها را با چه چیزهایی اندازه‌گیری می‌کنند؟ (۱- تولید ناخالص داخلی ۲- درآمد سرانه).
- ۱۱- چه کشورهایی رشد اقتصادی سریعی داشته‌اند و توانسته‌اند جایگاه مهمی در اقتصاد جهانی به دست آورند؟ ژاپن، چین و برخی کشورهای آسیای جنوب شرقی چون سنگاپور، هنگ کنگ، کره‌ی جنوبی و مالزی.
- ۱۲- به چه دلیل بعضی از کشورها رشد اقتصادی مطلوبی ندارند؟ به دلیل بحران‌های سیاسی یا جنگ، مانند سوریه و عراق.
- ۱۳- امید به زندگی یا متوسط طول عمر در یک کشور یعنی چه؟ یعنی تعداد سال‌هایی که انتظار می‌رود کودکی که در آن کشور به دنیا آمده است، عمر کند و زنده بماند.
- ۱۴- میزان طول عمر یا امید به زندگی در یک جامعه نشان دهنده‌ی چیست؟ نشان دهنده‌ی وضعیت سلامت و بهداشت در آن جامعه است.
- ۱۵- در چه کشورهایی متوسط طول عمر بیشتر است؟ در کشورهایی که مردم در محیطی پاک و بدون آلودگی زندگی می‌کنند، به غذای کافی و آب سالم دسترسی دارند و در صورت بیماری یا روزه رو شدن با حوادث، از امکانات درمانی و مراقبت‌های پزشکی پیشرفته برخوردارند، متوسط طول عمر بیشتر است.
- ۱۶- در چه کشورهایی امید به زندگی یا متوسط طول عمر پایین است؟ در کشورهایی که مردم دسترسی کافی به غذا یا آب آشامیدنی سالم ندارند و با کمبود پزشک و دارو و امکانات درمانی مواجه‌اند و همچنین در کشورهایی که جنگ‌های داخلی و خارجی، گرسنگی و سوء تغذیه وجود دارد، امید به زندگی یا متوسط طول عمر پایین است.
- ۱۷- برای پی بردن به وضع آموزش در کشورها چه معیارهایی را در نظر می‌گیرند؟ میزان باسوادی یا تعداد پسرگسالان یا سواد - درصد ثبت نام کل کودکانی که در سن تحصیل‌اند - میانگین سال‌های تحصیل در یک کشور - میزان باسوادی و تحصیل دختران - تعداد معلم به ازای دانش آموز.

- ۱۸- منظور از میانگین سال های تحصیل چیست؟ متوسط تعداد سال هایی است که دانش آموزان یک کشور در مدرسه حضور پیدا کرده و تحصیل کرده اند.
- ۱۹- علل و عوامل خارجی نا برابری در جهان کدامند؟ مستعمره کردن کشورها در گذشته - اشغال نظامی کشورها - دخالت و نفوذ در امور داخلی به شیوه های مختلف - چلو گیری از استقلال سیاسی و اقتصادی آنها.
- ۲۰- علل و عوامل خارجی نابرابری در جهان چیست؟ جنگ ها و کشمکش های داخلی - فرهنگ و باورهای غلط - پیسودی و نا آگاهی مردم - غفلت از استعدادها و فرهنگ خود - نداشتن ایمان و پشتکار و اراده برای تغییر وضع - نبودن وحدت و مشارکت بین مردم.
- *- تخمین زده می شود که مالکیت درصد درآمد جهان در دست درصد از ساکنان آن است . (۸۰ - ۲۰)

درس ۹ (ایرانی متحد و یکپارچه)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

- ۱- اوضاع سیاسی ایران هنگام تأسیس حکومت صفوی چگونه بود؟ هنگام به قدرت رسیدن صفویان، کشور ما حکومت واحد و قدرتمندی نداشت و دچار تفرقه و تجزیه شده بود - حاکمان بخش های مختلف ایران با هم درگیر جنگ بودند - امنیت و آرامش شهرها و روستاها از بین رفته بود .
- ۲- همزمان با حکومت صفویان کدام حکومت های همسایه در فکر گسترش قلمرو خود بودند؟ امپراتوری عثمانی که با حمله های پیاپی به سرزمین های همجوار، بر قلمرو خود می افزود. سلطان عثمانی خود را خلیفه ی مسلمانان می دانست و به ایران نیز طمع داشت. در شمال شرق ایران (ماورالنهر)، ازبک ها قدرت گرفته بودند و به مرزهای ایران می تاختند.
- ۳- شیخ صفی که بود؟ شیخ صفی از صوفیان معروف زمان خود بود که پیروان و هواداران زیادی داشت و خانقاهش در اردبیل مورد توجه مردم و حاکمان معلی بود.
- ۴- مهم ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی چه کسانی بودند؟ مهم ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی ایل های ترک بودند که به قزلباش شهرت داشتند.
- ۵- شاه اسماعیل صفوی چگونه خود را شاه ایران خواند؟ اسماعیل صفوی به کمک نیروی نظامی قزلباش ها، نخست شروانشاهان و آق قویونلوها را شکست داد و پس از تسلط یافتن بر تبریز، خود را شاه ایران خواند.
- ۶- اقدامات شاه اسماعیل صفوی را بنویسید؟ (۱- رسمی کردن مذهب شیعه ۲- از میان برداشتن حاکمان مناطق مختلف ۳- شکست ازبک ها در خراسان ۴- مسلط شدن بر سراسر ایران).
- ۷- چگونه قلمرو حکومت صفوی به حدود قلمرو دوره ساسانیان رسید؟ در نتیجه موفقیت های سیاسی و نظامی شاه اسماعیل، حکومت کشور ما یکپارچه و نیرومند شد به طوری که قلمرو آن به حدود قلمرو دور ساسانیان رسید.
- ۸- چرا سلطان عثمانی در زمان شاه اسماعیل به ایران حمله کرد؟ چون از شکل گیری سلسله قدرتمند و شیعه مذهب صفویه ناخشنود بود.
- ۹- جنگ چالدران را توضیح دهید و علت شکست ایران در این جنگ چه بود؟ در جنگی که میان سپاهیان دو کشور ایران و عثمانی در چالدران (نزدیکی شهر خوی امروزی) رخ داد، شاه اسماعیل و سرپازانش شجاعت زیادی نشان دادند اما سپاه عثمانی به کمک سلاح های آتشین مانند توپ و تفنگ که سپاه ایران از آنها بی بهره بود پیروز شد.
- ۱۰- پس از شاه اسماعیل چه کسی به حکومت رسید؟ و چه کرد؟ پسرش تهماسب به حکومت رسید. او با سرو سامان دادن به اوضاع داخلی و دفع حمله های ازبکان و دولت عثمانی، موفق شد حکومت صفوی را تثبیت و تحکیم کند.
- ۱۱- چرا شاه تهماسب پایتخت خود را از تبریز به قزوین انتقال داد؟ زیرا تبریز همواره در معرض هجوم سپاه عثمانی بود..
- ۱۲- شاه عباس اول پس از به قدرت رسیدن چه کرد؟ او ازبک ها و عثمانیان را شکست داد و تا پشت مرزهای ایران عقب راند. همچنین پایتخت را از قزوین به اصفهان در مرکز ایران منتقل کرد و برای آبادانی آن بسیار کوشید.

- ۱۳- چه عواملی موجب شد سلسله ی صفوی پس از شاه عباس اول از داشتن پادشاهی لایق و توانمند محروم بماند ؟
- ۱- سیاست کُشتن و کور کردن شاهزادگان ۲- باز داشتن آنها از حکومت ولایت ها ۳- آموختن شیوه ی کشور داری .
- ۱۴- چرا پس از شاه عباس اول امور حکومت مختل شد و هرج و مرج کشور را فرا گرفت ؟ در نتیجه ی ضعف و پی لیاقتی شاهان، مقام های کشوری و لشکری دچار اختلاف و درگیری شدند و از انجام دادن مسئولیت های مهم خود پانماندند .
- ۱۵- چرا شاه سلطان حسین صفوی تسلیم محمود افغان شد ؟ در شرایط نابسامانی کشور، گروهی از افغان ها در قندهار سر به شورش برداشتند و پس از پیروزی بر حاکم آن ولایت به سوی اصفهان حرکت کردند . سلطان حسین صفوی که نمی توانست با این گروه شورشی کوچک مقابله کند ، پس از چند ماه محاصره ، به ناچار تسلیم شد و به این ترتیب محمود افغان سردسته ی شورشیان بر پایتخت و قسمت های از ایران مسلط شد .
- ۱۶- کدام شهرها پایتخت صفویان بودند ؟ تبریز- قزوین- اصفهان .
- ۱۷- علت تغییر پایتخت صفویان را توضیح دهید ؟ **تغییر پایتخت از شهر تبریز به قزوین** : زیرا تبریز همواره در معرض هجوم سپاه عثمانی بود - عدم تهدید پایتخت در قزوین از سوی عثمانیها یا ازبکان- مناسب بودن موقعیت جغرافیایی و استراتژیکی شهر قزوین
- تغییر پایتخت از قزوین به اصفهان** : اصفهان دارای مرکزیت جغرافیایی در ایران بود همچنین در مسیر راههای بزرگ بازرگانی قدیم قرار داشت - فراهم بودن شرایط اقتصادی (راه) ، سیاسی (مرکزیت) و کشاورزی (آب) .
- ۱۸- دلایل سیاسی و نظامی ضعف و فروپاشی حکومت صفوی چه بود؟ ضعف و پی لیاقتی شاهان پس از شاه عباس - اختلاف و درگیری بین مقام های کشوری و لشکری - دخالت درباریان سودجو در امور کشور - دور نگه داشتن و عدم تربیت صحیح شاهزادگان - مالیات های سنگین .
- ۱۹- در رأس حکومت صفوی چه کسانی قرار داشتند (به ترتیب) ؟ شاه - وزیر بزرگ (اعتماد الدوله) - فرماندهان نظامی .
- ۲۰- وزیر بزرگ چه وظیفه ای داشت ؟ او مسئول امور اداری و مالی کشور بود اما در مقابل شاه قدرت و اختیار چندانی نداشت .
- ۲۱- فرماندهان نظامی چه مسئولیتی داشتند ؟ علاوه بر فرماندهی سپاه ، معمولاً حاکم ولایت های مهم نیز بودند .
- ۲۲- شاه عباس اول برای تقویت حکومت مرکزی چه کرد ؟ برای تقویت حکومت مرکزی و جلوگیری از نافرمانی و پی نظمی سران ایل های قزلباش ، حکومت ولایت ها را از آنان گرفت و به افرادی غیر از قزلباش ها سپرد . همچنین در کنار سپاه قزلباش ، سپاه جدیدی از افراد غیر قزلباش تشکیل داد و با کمک گرفتن از اروپاییان ، این سپاه را به تفنگ و توپ مجهز کرد .
- ۲۳- آثار و نتایج اقدام های اداری و نظامی شاه عباس اول را توضیح دهید؟ واگذاری حکومت ولایت ها به افرادی غیر از قزلباش ها - در کنار سپاه قزلباش ، سپاه جدیدی از افرادی غیر قزلباش تشکیل داد - مجهز شدن سپاه ایران به توپ و تفنگ به کمک اروپاییان .
- ۲۴- قرون جدید به چه دورانی گفته می شود؟ قرن های شانزدهم تا نوزدهم میلادی را در تاریخ اروپا قرون جدید می نامند .
- ۲۵- قرون جدید چه ویژگی هایی داشت ؟ در این قرن ها ، اوضاع سیاسی و مذهبی اروپا دگرگون شد و در نتیجه ی آن پیشرفت های علمی ، فرهنگی و اقتصادی چشمگیری به وجود آمد که به اختراعات و اکتشافات مهمی انجامید .
- ۲۶- پیش گامان استعمار در اروپا چه کشورهایی بودند ؟ پرتغال - اسپانیا - انگلستان - فرانسه .
- ۲۷- در آستانه ی تأسیس سلسله ی صفوی پرتغالی ها چه کردند؟ و چرا شاه اسماعیل نتوانست در مقابل آنها کاری از پیش ببرد؟ پرتغالی ها جزایر و سواحل جنوبی ایران را تصرف کرده و تجارت خلیج فارس و دریای عمان را در اختیار گرفته بودند . شاه اسماعیل صفوی به دلیل نداشتن کشتی جنگی نتوانست در برابر پرتغالی ها کاری از پیش ببرد .
- ۲۸- شاه عباس اول چگونه توانست پرتغالی ها را از ایران بیرون براند؟ شاه عباس اول از رقابت انگلیسی ها و پرتغالی ها استفاده کرد و به کمک کشتی های جنگی انگلستان ، پرتغالی ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند .
- ۲۹- یکی از علل موثر در برقراری روابط بین صفویان و کشورهای اروپایی چه بود؟ هجوم پیاپی عثمانی ها به ایران و اروپا بود .

۳۰- پادشاهان اروپایی برای کاستن فشار حملات عثمانی ها به خاک اروپا چه کردند؟ درصد آن بودند که روابط خود را با ایران تقویت کنند. علاوه بر این، در آن زمان اروپاییان شرکت های بزرگ تجاری تأسیس کرده بودند و تمایل زیادی داشتند که روابط تجاری خود را با دیگر کشورها گسترش دهد.

- * مهم ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی ایل های بودند که به شهرت داشتند . (ترک- قزلباش)
- * پس از جنگ چالدران ، به اشغال عثمانی ها درآمد . (تپریز)
- * شاه حکومت صفوی را به اوج قدرت رساند . (شاه عباس اول)
- * در رأس حکومت صفوی قرار داشت . (شاه)
- * بعد از شاه در حکومت صفوی قرار داشت که به او نیز می گفتند . (وزیر بزرگ- اعتماد الدوله)
- * تا زمان شاه عباس اول حاکم ولایت های مختلف ایران بودند . (سران ایل های قزلباش)
- * اروپاییان با توسعه ی صنعت و توانستند راه های دریایی و سرزمین های جدیدی را کشف کنند . (کشتی سازی - دریانوردی)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

درس ۱۰ (اوضاع اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی ایران)

- ۱- چرا در دوران صفویه شرایط مناسبی برای رونق زندگی اجتماعی و اقتصادی پدید آمد؟ به دلیل : (وجود حکومت مرکزی نیرومند)
- ۲- پرقراری نظم و امنیت در سراسر کشور .
- ۲- بیشترین ساکنان ایران در دوره صفوی به ترتیب چه کسانی بودند ؟ و به چه کارهایی اشتغال داشتند؟ روستاییان و کوچ نشینان به ترتیب پیشترین ساکنان ایران را تشکیل می دادند . همچون گذشته ، کوچ نشینان به دامداری و صنایع دستی و روستاییان به کشاورزی و صنایع دستی اشتغال داشتند .
- ۳- به عقیده ی جهانگردان اروپایی وضع زندگی دهقانان ایرانی در مقایسه با اروپایی چگونه بود ؟ به مراتب بهتر از وضع دهقانان در مناطق حاصلخیز اروپا بوده است .
- ۴ - بیشتر شهرنشینان در دوره صفوی چه کسانی بودند ؟ شهرنشینان پیشتر مقام های حکومتی ، نظامیان ، کارکنان اداره ها ، روحانیون ، بازرگانان ، پیشه وران ، صنعتگران و کارگران بودند .
- ۵- کدام محصولات ایران در دوره صفوی به کشورهای همسایه و برخی کشورهای اروپایی صادر می شد؟ خشکبار ، پارچه های مخملی ، ابریشمی و حریر و نیز قالی های نفیس صادر می شد .
- ۶- بافندگان ایرانی در دوره صفوی چه چیزهایی تولید می کردند ؟ انواع پارچه ، قالی و قالیچه .
- ۷- در دوره شاه عباس اول ، کارگاه های بافندگی در چه شهرهایی وجود داشت ؟ اصفهان ، کاشان ، یزد ، مشهد استرآباد ، گیلان .
- ۸- صنعتگران ایرانی در چه صنایعی پیشرفت کرده بودند ؟ در صنایع کاشی ، چینی ، چرم ، جواهر ، رنگ ، صابون و چنگ افزارهای سنتی از قبیل شمشیر و کمان .
- ۹- در عصر صفوی به چه دلایلی تجارت داخلی و خارجی پر رونق بود؟ (سه عامل تجارت) یکپارچه بودن سرزمین ایران - وجود نظم و امنیت در سراسر کشور - ایجاد راه ها و کاروانسراها .
- ۱۰- سه منبع عمده درآمد حکومت صفوی را ذکر کنید؟ مالیات - عوارض - تجارت و صادرات بعضی از کالاها .
- ۱۱- در عصر صفوی معماران و مهندسان شهر ساز ایرانی چه آثاری را ساختند؟ معماران و مهندسان شهرساز ایرانی مسجدها ، کاخ ها ، پل و کاروانسراهای عظیم و باشکوهی ساختند و در تزیین آنها انواع هنرها را بکار بردند .
- ۱۲- صفویان برای رشد علم و گسترش آموزش چه اقداماتی انجام دادند ؟ پادشاهان ، مقام های کشوری و لشکری و دیگر بزرگان ، مدرسه ها و کتابخانه های عظیمی به ویژه در پایتخت های صفوی ساختند و اموال و املاک بسیاری را وقف آنها کردند . تعداد زیادی از طالبان علم و دانش در این مراکز مشغول تحصیل بودند . در آن زمان به علوم و معارف دینی مانند تفسیر ، فقه و حدیث بسیار توجه می شد .

۱۳- از جمله فیلسوفان نامدار و عالمان بزرگ روزگار صفوی چه کسانی بودند؟ می‌دراماد و ملاصدرا از جمله فیلسوفان نامدار و شیخ بهایی و علامه محمد باقر مجلسی از عالمان بزرگ آن روزگار بودند.

۱۴- چرا در دوره صفوی شعر و ادب فارسی پر رونق نبود؟ به سبب کم توجهی پادشاهان به شاعران. اما علم تاریخ مورد توجه قرار داشت.

۱۵- رشته‌های هنری دوره‌ی صفوی کدامند؟ نقاشی، خوشنویسی، کتاب‌آرایی و خاتم‌کاری.

۱۶- در دوره‌ی صفوی مردم چه جشن‌هایی را گرامی می‌داشتند؟ علاوه بر نوروز و دیگر جشن‌های باستانی، اعیاد اسلامی مانند قربان، فطر و غدیر را نیز گرامی می‌داشتند.

۱۷- در دوره صفوی آیین سوگواری امام حسین (ع) به چه شیوه‌هایی برگزار می‌شد؟ به شیوه‌ی روضه‌خوانی، نوحه‌سرایی، مرثیه‌خوانی، سینه‌زنی و تعزیه‌ی بکرار می‌شد.

۱۸- برپایی جشن‌ها و آیین‌ها در دوره صفوی چه تأثیری داشت؟ افزایش همدلی و هم‌پستگی مردم.

*- جمعیت ایران در دوره صفویه حدود میلیون نفر تخمین زده می‌شود. ()

*- یکی از منابع عمده‌ی درآمد حکومت صفوی بود که از کشاورزان و دامداران می‌گرفتند. (مالیات)

*- در دوره صفویه حدود تا درصد ایرانیان در شهرها زندگی می‌کردند. (۱۰ - ۱۵)

*- در عصر صفوی نه تنها کشاورزی و دامداری بلکه ایران نیز شکوفا و پر رونق بودند. (صنایع)

*- صنعت یکی از صنایع پر رونق ایران در دوره صفوی بود که با صنعت نساجی اروپا رقابت می‌کرد (پافتدگی)

*- شاهان صفوی به خصوص برای گسترش تجارت کوشش بسیار کردند. (شاه عباس اول)

*- یکی از با شکوه‌ترین بازارها در عصر صفوی، بازار بود. (قیصریه‌ی اصفهان)

*- یکی از منابع درآمد حکومت صفوی، بود که از کاروان‌های تجاری گرفته می‌شد. (عوارضی)

*- شاهان صفوی مخصوصاً برای گسترش تجارت خارجی به شرکت‌های اروپایی اجازه داد تا فعالیت کنند. (شاه عباس اول)

*- صادرات که پر سودترین کالای صادراتی بود در انحصار قرار داشت. (اپریشم - شاه عباس اول)

درس ۱۱ (تلاش برای حفظ استقلال و اتحاد سیاسی و سرزمینی ایران)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

۱- با تسلط افغان‌ها و قتل شاه سلطان حسین، ایران گرفتار چه بحران‌هایی شد؟ ایران گرفتار تجزیه و تفرقه شد. افغان‌ها توان حکومت بر سراسر ایران را نداشتند. به همین دلیل در گوشه و کشور مدعیانی سر برآوردند. روسیه و عثمانی نیز با استفاده از آشفتگی اوضاع، قسمت‌هایی از شمال و غرب ایران را اشغال کردند.

۲- نادر که بود و چگونه سلسله‌ی افشاریه را پایه‌گذاری کرد؟ نادر سرداری از ایل افشار بود. برای نجات ایران به یکی از شاهزادگان صفوی پیوست. او نخست افغان‌ها را سرکوب و تارومار کرد و سپس نیروهای روسیه و عثمانی را از ایران بیرون راند. نادر پس از این پیروزی‌ها، خاندان صفوی را کنار زد و بر تخت شاهی نشست. بدین ترتیب سلسله افشاریه پایه‌گذاری شد.

۳- بیشتر دوره‌ی پادشاهی نادر چگونه گذشت؟ پیشتر دوره‌ی دوازده ساله‌ی پادشاهی نادر به نبرد با بیگانگان و فرو نشاندن شورش‌های داخلی گذشت.

۴- چرا نادر به هندوستان لشکر کشید؟ نادرشاه در تعقیب گروهی از افغان‌های شورشی که به هندوستان گریخته بودند، به آن کشور لشکر کشید. او تا دهلی پیش رفت و با غنیمت‌های بسیار به کشور بازگشت.

۵- چرا نادر شاه کوشید ایران را یکپارچه و قدرتمند کند؟ تا بتواند از استقلال و تمامیت سرزمین خود در برابر دشمنان دفاع کند. وی از موقعیت حساس خلیج فارس و اهمیت نیروی دریایی آگاه بود، از این رو برای تأسیس نیروی دریایی ایران در خلیج فارس کارهایی انجام داد اما این کارها با مرگ او متوقف شد.

- ۶- چرا نادر در اواخر عمر به رفتارهای خشونت آمیز و بی رحمانه روی آورد؟ نافرمانی‌ها و شورش‌های پیاپی در سال‌های پاپائی حکومت نادر، تأثیر روحی و روانی نامطلوبی بر او گذاشت. او نسبت به اطرافیان و سرداران خود بدگمان شد.
- ۷- پس از قتل نادر اوضاع ایران چگونه شد؟ ایران بار دیگر به صحنه ب‌چنگ حاکمان معطلی و سران ایل‌ها تبدیل شد و نا آرامی و آشوب سراسر کشور را فرا گرفت. از قلمرو پهنآوری هم که نادرشاه بر آن فرمان می‌راند، فقط خراسان در اختیار شاه‌رخ نوه‌ی او باقی ماند.
- ۸- شیوه‌ی حکومتی کریم خان زند چگونه بود؟ او با ملایمت و مهربانی با مردم رفتار می‌کرد، به صلح، آسایش و آرامش عمومی اهمیت می‌داد و می‌کوشید با استفاده از شیوه‌های مسالمت آمیز، از بروز ناامنی و شورش‌های داخلی جلوگیری کند.
- ۹- اوضاع کشور در دوران کریم خان زند چگونه بود؟ در این دوران ثبات و آرامش نسبی در سراسر کشور به وجود آمد و در نتیجه اوضاع اجتماعی و اقتصادی بهتر شد.
- ۱۰- بناهای مهم دوره زندیه را نام ببرید؟ بازار وکیل - مسجد وکیل - حمام وکیل - ارگ کریم خان.
- ۱۱- عاقبت رئیس ایل قاجار چه شد؟ رئیس این ایل پس از کشته شدن نادرشاه مدعی حکومت ایران شد اما از کریم خان زند شکست خورد و به قتل رسید.
- ۱۲- آقا محمد خان که بود و چه کرد؟ پسر رئیس ایل قاجار بود، پس از مرگ کریم خان تلاش برای رسیدن به حکومت را آغاز کرد. او پس از مدتی جنگ و گریز، لطفعلی خان، آخرین فرمانروای زندیه را شکست داد و به قتل رساند. همچنین مردم کرمان را به دلیل پناه دادن به لطفعلی خان، بی‌رحمانه مجازات کرد.
- ۱۳- آقا محمد خان چگونه صاحب حکومت مرکزی نسبتاً نیرومندی شد؟ آقا محمد خان با لشکرکشی‌های پیاپی بر سراسر ایران مسلط شد و حکومت قاجار را بنیان گذاشت. در نتیجه‌ی تلاش‌های سیاسی و نظامی او، ایران بار دیگر یکپارچگی سرزمین خود را به دست آورد.
- ۱۴- شیوه‌ی به قدرت رسیدن سلسله‌های افشاریه و زندیه و قاجاریه چه شباهتی به هم دارند؟ هر سه با جنگ به قدرت رسیدند هر سه ساختار ایلداری داشتند - هر سه زمانی به قدرت رسیدند که ناآرامی ایجاد شده بود. هر سه... تقریباً سیطره‌ی یک قبیله بر کل کشور بود... افشار... زند... قاجار هر سه باعث باعث یکپارچگی کشور و ایجاد حکومت نیرومند در کشور شدند. هر سه حکومت‌های کم‌دوامی بودند.
- ۱۵- دوره‌ی حکومت فتحعلی شاه همزمان با آغاز نفوذ و دخالت کدام کشورها در ایران بود؟ روسیه - انگلستان - فرانسه.
- ۱۶- چرا در فاصله‌ی سقوط صفویه تا روی کار آمدن قاجاریه اوضاع کشورهای اروپایی تغییر کرده بود؟ یکی از دلایل عمده‌ی این تغییر، انقلاب صنعتی بود که از انگلستان آغاز شد و در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت.
- ۱۷- انقلاب صنعتی چه نتایجی به دنبال داشت؟ در نتیجه‌ی این انقلاب، نیروی ماشینی و ابزارهای صنعتی جای نیروی انسان و ابزارهای دستی را در تولید گرفت. از این رو سرعت و میزان تولید افزایش یافت. انقلاب صنعتی موجب شکوفایی اقتصادی و افزایش قدرت نظامی و سیاسی کشورهای اروپایی شد و توجه آنها را به سوی کشورهایی که مواد اولیه یا بازار مصرف مناسبی داشتند، جلب کرد.
- ۱۸- یکی از اهداف استعماری دولت روسیه چه بود؟ رسیدن به آب‌های آزاد و گرم خلیج فارس و اقیانوس هند.
- ۱۹- جنگ بین ایران و روسیه در زمان فتحعلی شاه را توضیح دهید؟ در زمان فتحعلی شاه روسیه با ارتشی مجهز به سلاح‌های جدید و آشنا با فنون جنگی تازه به قلمرو ایران در قفقاز حمله کرد. سپاه ایران که از جنگاوران ایل‌های مختلف تشکیل شده بود با سلاح‌های ابتدایی به مقابله با نیروهای متجاوز روس پرداخت. سرانجام پس از ده سال جنگ نابرابر، با وجود دلوری نیروهای ایرانی، روسیه پیروز شد.
- ۲۰- عهدنامه‌ی گلستان بین چه دولت‌هایی بسته شد و موارد آن چه بود؟ بین ایران و روسیه - به موجب این عهدنامه، ایالت‌های گرجستان و داغستان و شهرهای باکو و گنجه از حاکمیت ایران خارج شد و تحت حاکمیت روسیه قرار گرفتند.
- ۲۱- پس از انعقاد عهدنامه‌ی گلستان مردم ایران چه کردند؟ مردم ایران که از عهدنامه‌ی گلستان ناخشنود بودند، با فتوای علما برای آزاد کردن سرزمین‌های اشغالی بسیج شدند. سپاه ایران که از جنگاوران ایل‌ها و نیروهای داوطلب مردمی تشکیل شده بود به سرعت مناطق اشغال شده را آزاد کرد. روسیه با تمام قوا و تجهیزات خود وارد جنگ شد و ایران را شکست داد.
- ۲۲- یکی از هدف‌های اصلی انگلستان از برقراری ارتباط با حکومت قاجار چه بود؟ این بود که نگذارد کشورهای رقیب از طریق ایران به هندوستان دسترسی پیدا کنند.

۲۳- در عهد نامه های دوره فتحعلی شاه بین ایران و انگلستان طرفین چه تعهداتی نسبت به هم داشتند؟ حکومت قاجار تعهد کرد که به هیچ کشوری اجازه ندهد از خاک ایران به هندوستان لشکر کشی کند. در عوض انگلیسی ها نیز متعهد شدند که در صورت حمله ی کشورهای دیگر به ایران به حکومت قاجار کمک های مالی و نظامی کنند.

۲۴- انگلستان در دوران محمدشاه و ناصرالدین شاه چه کرد؟ با لشکر کشی به خلیج فارس و حمله به جزایر و بندر ایران، حکومت قاجار را مجبور کرد که به جدایی افغانستان از ایران رضایت دهد.

۲۵- انگلیسی ها ناصرالدین شاه را وادار به انجام چه کاری کردند؟ وادار کردند که با جدایی قسمت شرقی سیستان و بلوچستان از ایران موافقت کند. علاوه بر اینها تعدادی از جزایر ایرانی خلیج فارس را اشغال و به پایگاه نظامی خود تبدیل کردند.

۲۶- هدف دولت انگلستان از جدا کردن افغانستان و بخش شرقی سیستان و بلوچستان از ایران چه بود؟ چون هند مستعمره انگلیس بود و از طریق افغانستان می خواست به هند راه پیدا کند همچنین سیستان و بلوچستان به عنوان کمربند دفاعی جنوب غربی هرز محسوب می شد.

*- کریم خان به جای عنوان شاه، لقب یعنی را برای خود برگزید. (وکیل الرعایا- نماینده مردم)

*- پس از نادر سرانجام از ایل زندیه سلسله ی زندیه را بنیان گذاشت. (کریم خان)

*- دوران فرمانروایی کریم خان طول کشید. (سی سال)

*- پایتخت زندیه شهر بود. (شیراز)

*- ایل قاجار یکی از ایل های ایران بودند. (ترک تبار)

*- پس از آنکه آقا محمد خان به دست خدمتکارانش کشته شد، برادرزاده ی او، به قدرت رسید. (فتحعلی شاه)

*- روسیه در نتیجه ی برنامه ها و فعالیت های به کشوری قدرتمند و استعمارگر تبدیل شد. (پتر)

*- روسیه با شکست سپاه ایران عهدنامه ی را که ننگین تر از قرارداد گلستان بود به ایران تحمیل کرد. (ترکمان چای)

*- در اوایل دوره قاجار، مهم ترین مستعمره انگلستان بود. (هندوستان)

*- انگلیسی ها را وادار کردند که با جدایی قسمت شرقی سیستان و بلوچستان از ایران موافقت کند (ناصرالدین شاه)

درس ۱۲ (در جست و جوی پیشرفت و رهایی از سلطه خارجی)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

- ۱- شکست های نظامی و سیاسی از روسیه و انگلستان در دوره قاجار چه نتیجه ای داشت؟ ایرانیان را متوجه پیشرفت های علمی و صنعتی کشورهای اروپایی کرد.
- ۲- چرا عباس میرزا به فکر نوسازی و اصلاح کشور افتاد؟ زیرا او به خوبی تفاوت سپاه ایران را با ارتش روسیه که آموزش دیده و مجهز به سلاح های جدید بود، تشخیص داد و به اهمیت صنایع نظامی پی برد. همچنین متوجه شد که با وجود تعداد زیاد سپاهیان ایران و دلاوری و فداکاری آنها، روس ها به دلیل برخورداری از دانش و تجهیزات پیشرفته ی نظامی پیروز شدند.
- ۳- عباس میرزا برای پیشرفت ایران چه کارهایی انجام داد؟ (اقدامات عباس میرزا)؟ (- فرستادن افرادی به انگلستان برای فراگیری علوم و فنون جدید ۲- برای آگاهی از اوضاع کشورهای اروپایی، دستور داد کتاب هایی را در موضوع تاریخ آن کشور ها به فارسی ترجمه کنند.
- ۴- در زمان صدراعظمی امیرکبیر حکومت قاجار با چه مشکلاتی روبه رو بود؟ مشکلات بزرگی از قبیل شورش در ایالت ها، دخالت های خارجی، بی نظمی و اختلال امور کشوری و لشکری و خالی بودن خزانه.
- ۶- انگیزه و اهداف امیرکبیر از اقدامات اصلاحی چه بود؟ برای نوسازی و کارآمدی تشکیلات حکومتی و مبارزه با مفاسد اداری و اقتصادی. او در سیاست خارجی درصدد قطع نفوذ و دخالت های روسیه و انگلستان در ایران بود.
- ۵- مهم ترین اقدام امیرکبیر را توضیح دهید. تأسیس مدرسه دارالفنون - وی فرستادن دانشجو را به اروپا کافی نمی دانست. بنابراین تصمیم گرفت مدرسه ای به سبک اروپایی در ایران تأسیس کند تا تعداد بیشتری از ایرانیان علوم و فنون جدید را در داخل کشور بیاموزند. همچنین دستور داد معلمانی از کشورهای چرخ روسیه و انگلیس برای تدریس در مدرسه دارالفنون استخدام شوند.

۶- چرا امیرکبیر مدرسه دارالفنون را تأسیس کرد؟ تا تعداد پیششتری از ایرانیان علوم و فنون جدید را در داخل کشور بیاموزند. برای حفظ استقلال کشور تا پای بیگانگان به راحتی به کشور باز نشود.

۷- یکی از نتایج آشنایی ایرانیان با تمدن اروپایی در دوره قاجاریه چه بود؟ ایجاد مدرسه های جدید بود.

۸- گسترش مدرسه های جدید به سبک اروپایی در دوره قاجار را توضیح دهید؟ در دوره قاجار افرادی پیش گام تأسیس مدرسه هایی به سبک اروپایی در ایران شدند، از جمله میرزا حسن رشدیه که در پیرو و استانبول با این نوع آموزشگاه ها و شیوه ی فعالیت آنها آشنا شده بود. او در زادگاهش تبریز و شهرهای مشهد، تهران و قم چندین مدرسه ی جدید تأسیس کرد.

۹- نفوذ اقتصادی روسیه و انگلستان در دوره ی قاجار را توضیح دهید؟ در دوره ناصرالدین شاه روسیه و انگلستان به امتیازهای اقتصادی مهمی در ایران دست یافتند. صنعت و بازرگانی کشور ما با واگذاری این امتیازها آسیب های فراوانی دید. شرکت های بازرگانی خارجی در پیشتر شهرهای ایران شعبه هایی تأسیس کردند و به خرید و فروش مشغول شدند. این شرکت ها معمولاً کالاهای اروپایی را بدون پرداخت حقوق گمرکی و یا با حقوق گمرکی بسیار ناچیزی وارد کشور می شدند. به همین دلیل تولیدات داخلی قادر به رقابت با آنها نبود.

۱۰- امتیاز تالبوت (امتیاز انحصاری توتون و تنباکو) را توضیح دهید؟ در دوره ناصرالدین شاه، یک نفر انگلیسی به نام تالبوت با پرداخت رشوه به درباریان، امتیاز انحصاری توتون و تنباکو ی ایران را به مدت پنجاه سال به دست آورد. در آن زمان توتون و تنباکو از عمده ترین محصولات کشاورزی ایران بود. بر اساس این امتیاز، ایرانیان نمی توانستند محصول توتون و تنباکو ی خود را به کسی غیر از تالبوت بفروشند. در مقابل تالبوت نیز تعهد کرده بود که هر سال ۵۰۰۰ لیره ی انگلیس به همراه یک چهارم سود سالانه ی خود را به حکومت ایران پرداخت کند.

۱۱- دلیل اصلی شکل گیری نهضت تنباکو چه بود؟ اعتراض به واگذاری امتیازهای اقتصادی به بیگانگان و قیام علیه استبداد داخلی و استعمار خارجی.

۱۲- موفقیت نهضت تنباکو از نظر سیاسی و اجتماعی چه اهمیتی داشت؟ از نظر اجتماعی این نهضت نخستین حرکت جدی مردم ایران برای رهایی از نفوذ و سلطه خارجی و ایستادگی در برابر ستم داخلی بود. از نظر سیاسی، حس اعتماد به نفس و روحیه ی مقاومت و مبارزه را در مردم تقویت کرد. به حکومت فهماند که مردم بیدارند. مردم شهامت حضور در صحنه رو با تبعیت از مرجعی خارجی استعمارگران به نقش مراجع و نفوذ آنه در مردم حتی پیشتر از حاکمان پی بردند.

۱۳- امتیاز تالبوت چگونه لغو شد؟ ناصرالدین شاه به خواسته ی مخالفان اعتنایی نکرد و آیت الله میرزا حسن شیرازی مرجع تقلید شیعیان استفاده از توتون و تنباکو را حرام اعلام کرد. این حکم شرعی سبب شد مردم و حتی کلوکنان کاخ ناصرالدین شاه، قلیان ها را بشکنند و مقدار زیادی توتون و تنباکو را به آتش بکشند. با اوج گرفتن نهضت ناصرالدین شاه مجبور به لغو امتیاز و پرداخت غرامت و خسارت به تالبوت شد.

- * - ولیعهد فتحعلی شاه و فرمانده سپاه ایران در جنگ با روسیه بود. (عباس میرزا)
- * - پس از مرگ عباس میرزا فتحعلی شاه پسرش را به ولیعهدی برگزید. (محمد میرزا)
- * - ناصرالدین شاه در ابتدای سلطنتش را به صدراعظمی منصوب کرد. (امیرکبیر)
- * - یکی از مهم ترین اقدامات امیرکبیر تأسیس بود. (مدرسه دارالفنون)
- * - ناصرالدین شاه بر اثر توطئه و دستور قتل امیرکبیر را داد. (درباریان - صاحب منصبان نالایق و سودجو)
- * - افرادی پیش گام تأسیس مدرسه هایی به سبک اروپایی در ایران شدند از جمله بود. (میرزا حسن رشدیه)
- * - تا اواخر حکومت ناصرالدین شاه سواد آموزی و آموزش ابتدایی در انجام می گرفت. (مکتب خانه)
- * - اوج رقابت روسیه و انگلستان برای توسعه ی نفوذ اقتصادی در دوره سلطنت بود. (ناصرالدین شاه)
- * - رهبری اعتراض های مردمی در واگذاری برخی از امتیازهای اقتصادی به روسیه و انگلستان را برعهده داشتند. (روحانیون)
- * - یکی از گسترده ترین جنبش های اجتماعی در اعتراض به واگذاری امتیاز اقتصادی به بیگانگان بود. (نهضت تنباکو)
- * - آیت الله مرجع تقلید شیعیان استفاده از توتون و تنباکو را حرام اعلام کرد. (میرزا حسن شیرازی)

به نام خدا

مجموعه سوال و جواب مطالعات اجتماعی

نهم

درس ۱۲ تا ۲۴ (نوبت دوم) همراه با پاسخ
(دوره اول متوسطه)

جزوه ویژه دبیران

دوره اول متوسطه

منطقه ۸ تهران

تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

www.my-dars.ir

Alirezaesmaeli1347.blogfa.com

- ۱- نظام پادشاهی استبدادی چه نوع حکومتی است؟ حکومتی است که در آن، پادشاه از قدرت و اختیارات فراوانی برخوردار است و بر اساس میل و اراده‌ی خود حکومت می‌کند. به عبارت دیگر، اداره‌ی کشور تابع هیچ قانونی نیست و خواست پادشاه حکم قانون را دارد.
- ۲- نظام پادشاهی مشروطه چه حکومتی است؟ نوعی از حکومت است که در آن قدرت و اختیارات پادشاه بر اساس قانون محدود می‌شود و اداره‌ی کشور در اختیار نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت وزیران (دولت) قرار می‌گیرد.
- ۳- زمینه‌های سیاسی و اقتصادی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ به دلیل عقب ماندگی حکومت قاجار در برابر روسیه و انگلستان، سرزمین‌های پهناوری از خاک کشور ما جدا شدند. از سوی دیگر، واگذاری امتیازهای بسیار به انگلیسی‌ها و روس‌ها علاوه بر این که باعث تسلط بیگانگان بر منابع ثروت اقتصادی کشور شد، ضربه‌ی شدیدی به صنعت، کشاورزی و بازرگانی ایران وارد کرد و پیکاری را در سراسر کشور گسترش داد. سخت‌گیری و بی‌رحمی مأموران مالیاتی نیز بر شدت فقر عمومی افزود. مردم ایران ضعیف و بی‌کفایتی حکومت قاجار را علت اصلی این مسائل و مشکلات می‌دانستند.
- ۴- زمینه‌های فکری و فرهنگی انقلاب مشروطه به چند دسته تقسیم می‌شوند؟
به دو دسته (۱- زمینه‌های داخلی ۲- زمینه‌های خارجی
- ۵- زمینه‌های داخلی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ آموزه‌های دین اسلام و مذهب شیعه مردم را به مبارزه با ظلم و تلاش برای برقراری عدالت فرامی‌خواند. مردم مسلمان ایران با درس گرفتن از قیام امام حسین (ع) و واقعه‌ی کربلا، همواره آماده بودند که در برابر ظلم و بی‌عدالتی بایستند.
- ۶- زمینه‌های خارجی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ (۱- آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا ۲- رخ دادن انقلاب کبیر فرانسه.
- ۷- انقلاب کبیر فرانسه چه تأثیری بر وقوع انقلاب مشروطه داشت؟ این انقلاب اندیشه‌ی آزادی خواهی و حکومت مشروطه را در سراسر اروپا گسترش داد. عده‌ای از ایرانیان که با کنجکاوی در جست و جوی دلایل عقب ماندگی ایران و پیشرفت کشورهای اروپایی بودند، متوجه نظام مشروطه و حکومت قانونمند در آن کشورها شدند. آنان سرانجام به این نتیجه رسیدند که ایران نیز با داشتن حکومت مشروطه می‌تواند در مسیر پیشرفت و ترقی قرار گیرد.
- ۸- روشنفکران چه کسانی بودند؟ و نقش آنها در انقلاب مشروطه چه بود؟ آنها اغلب تحصیل کردگان اروپا و مدرسه‌ی دارالفنون بودند، مردم را با محاسن حکومت قانون (حکومت مشروطه) و معایب استبدادی آشنا کردند.
- ۹- چه عواملی انگیزه و اراده‌ی مردم را برای مبارزه با استبداد و سلطه‌ی خارجی دو چندان کرد؟ (۱- موفقیت نهضت تنباکو ۲- قتل ناصرالدین شاه به دست میرزا رضا کرمانی.
- ۱۰- چرا دوران حکومت مظفرالدین شاه بر خشم و نارضایتی مردم افزود؟ در دوره‌ی پادشاهی او سوء استفاده و ستمگری مأموران حکومت و دخالت بیگانگان در امور کشور ادامه یافت و بر خشم و نارضایتی مردم افزود.
- ۱۱- رهبران روحانی که با تشکیل انجمنی از آزادی خواهان به فکر ایجاد تغییراتی به نفع مردم بودند کدامند؟ آیت الله سید محمد طباطبایی و آیت الله سید عبدالله پهبانی.
- ۱۲- یکی از مهم ترین حوادثی که بروز انقلاب مشروطیت را سرعت بخشید چیست؟ توضیح دهید؟ ماجرای به چوب بستن بازرگانان بود. عین الدوله، صدراعظم مستبد، برای ترساندن مخالفان و جلوگیری از گسترش اعتراض‌ها، تعدادی از بازرگانان را به پنهان‌گری کردن قند به چوب بست. به دنبال این واقعه، بازار بسته شد و گروهی از علما به رهبری آیت الله طباطبایی به نشانه‌ی اعتراض از تهران به ری مهاجرت کردند و در حرم شاه عبدالعظیم بست نشستند.
- ۱۳- مهم ترین خواسته‌ی معترضین در حرم حضرت عبدالعظیم چه بود؟ تأسیس عدالت‌خانه برای رسیدگی به شکایت‌های مردم بود.
- ۱۴- وقتی حکومت قاجار به خواسته‌های مهاجران حرم عبدالعظیم عمل نکرد، علما و مردم چه کردند؟ از جمله خواسته‌ی معترضان چه بود؟ اعتراض‌های مردمی دوباره شروع شد. در جریان این اعتراض‌ها طلبه‌ی جوانی به نام سید عبدالحمید به شهادت رسید

- و در نتیجه تعدادی از علما این بار به نشانه‌ی اعتراض به قم مهاجرت کردند. هم زمان تعدادی از مردم تهران در اعتراض به حکومت قاجار در سفارت انگلستان بست نشستند. از جمله خواسته‌ی معترضان، تأسیس عدالت‌خانه و تشکیل مجلس شورا بود.
- ۱۵- دو مورد از عوامل موفقیت انقلاب مشروطیت را بیان کنید؟ (الف) آموزه‌های دین اسلام و مذهب شیعه (ب) حضور علما و روشنفکران در کنار سایر گروه‌ها (ج) آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا
- ۱۶- چه گروه‌ها یا قشرهای اجتماعی در انقلاب مشروطیت نقش موثری داشتند؟ گروه‌ها و قشرهای اجتماعی مختلف مانند روحانیون، بازرگانان، روشنفکران، ثغاب، پیشه‌وران و کارگران.
- ۱۷- موانع و مشکلات حکومت مشروطه را بنویسید؟ ۱- مخالفت و دشمنی مستبدان ۲- اختلاف و دو دستگی میان مشروطه خواهان ۳- افزایش دخالت‌های خارجی ۴- وقوع جنگ جهانی اول.
- ۱۸- انقلاب مشروطیت با هدفی شکل گرفت؟ با هدف برقراری حکومت قانون و رها کردن کشور از چنگ استبداد داخلی و سلطه‌ی خارجی شکل گرفت.
- ۱۹- پس از مظفرالدین شاه چه کسی جانشین او شد؟ و چه کرد؟ محمدعلی شاه جانشین او پادشاهی مستبد بود. او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت مستبدان داخلی، تصمیم گرفت حکومت نوپای مشروطه را نابود سازد و نظام پادشاهی استبدادی را دوباره برقرار کند.
- ۲۰- چه کسانی به مخالفت با اقدامات محمدعلی شاه پرداختند؟ نتیجه آن چه شد؟ مجاهدان مشروطه خواه در تبریز به رهبری ستارخان و باقرخان در برابر حکومت استبدادی محمدعلی شاه به پا خاستند. علمای مشروطه خواه نجف نیز آنان را به مقاومت در برابر شاه مستبد دعوت کردند. طرفداران مشروطه در گیلان و اصفهان با مشاهده‌ی ایستادگی مردم تبریز، روحیه گرفتند و راهی پایتخت شدند. آنها پس از فتح تهران، محمدعلی شاه را برکنار کردند و پسر خردسالش، احمد میرزا را به جانشینی او برگزیدند.
- ۲۱- چرا آیت الله شیخ فضل الله نوری با انقلاب مشروطه به مخالفت پرداخت؟ وی معتقد بود افرادی که رهبری انقلاب را به دست گرفته اند، به اسلام اعتقادی ندارند و می‌خواهند افکار و فرهنگ کشورهای اروپایی را در ایران گسترش دهند. منظور او برخی از روشنفکران بودند که در تقلید از اروپاییان زیاده روی می‌کردند.
- ۲۲- شیخ فضل الله نوری توسط چه کسانی به شهادت رسید؟ برخی از مشروطه خواهان بعد از برکناری محمدعلی شاه، با فرصت طلبی شیخ را به اتهام مخالفت با نظام مشروطه محاکمه کردند و به شهادت رساندند. شهادت مجتهد معروف پایتخت، تأثیر نامطلوبی بر اوضاع ایران داشت و موجب اختلاف و دشمنی بیشتر در داخل کشور شد.
- ۲۳- قرارداد ۱۹۰۷ بین چه کشورهایی و چرا بسته شد؟ انگلستان و روسیه برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به اختلاف‌های خود پایان دهند و به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند. به همین دلیل این دو کشور طی قرارداد ۱۹۰۷ ایران را میان خود تقسیم کردند.
- ۲۴- روسیه و انگلستان در قرارداد ۱۹۰۷ چه تصمیمی در باره ایران گرفتند؟ تصمیم گرفتن ایران را بین خود تقسیم کنند.
- ۲۵- هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟ کنار گذاشتن اختلافات خود برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش.
- ۲۶- قرارداد ۱۹۰۷ چه نتایجی برای ایران داشت؟ روسیه با خیالی آسوده در امور داخلی ایران مداخله می‌کرد. و اجازه نمی‌داد که دولت و مجلس اوضاع آشفته‌ی کشور را سرسامان دهند. علاوه بر این، نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند. آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا(ع) را به گلوله بستند.
- ۲۷- در جنگ جهانی اول متحدین و متفقین چه کشورهایی بودند؟ کشورهای آلمان، ایتالیا، اتریش و مجارستان که به متحدین معروف بودند و در سوی دیگر انگلستان، روسیه و فرانسه بودند که به متفقین مشهور شدند. در اواخر جنگ، آمریکا نیز به متفقین پیوست.
- ۲۸- در جنگ جهانی اول موضع دولت ایران چه بود؟ دولت ایران در ابتدای جنگ جهانی اول بی طرفی کامل خود را اعلام کرد اما انگلستان، روسیه و عثمانی این بی طرفی را نادیده گرفتند و نیروهای خود را وارد ایران کردند. پس از آن برخی مناطق ایران صحنه‌ی نبرد نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی شد.

۲۹- آثار و پیامدهای سیاسی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران را بیان کنید؟ جنگ جهانی اول موجب پی ثباتی و اشغالی بیشتر اوضاع ایران شد. به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی، دولت مرکزی به نهایت ضعف و درماندگی رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد. نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و اسایش مردم از بین رفت. ایرانیان دچار بلا و مصیبت های بزرگی مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و افراد زیادی جان خود را از دست دادند.

۳۰- به نظر شما چرا مردم ایران در جنگ جهانی اول به آلمان و متحدانش گرایش داشتند؟ چون فکر میکرد آلمان قدرت برتر جنگ است.

- * انقلاب مشروطیت جنبشی بود که در دوره حکومت در ایران رخ داد. (سیاسی - اجتماعی - مظفرالدین شاه)
- * انقلاب کبیر فرانسه همزمان با تأسیس حکومت در ایران رخ داد. (قاجار)
- * رهبری انقلاب مشروطیت را و بر عهده داشتند. (علما - روشنفکران)
- * سرانجام در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ ش فرمان مشروطه را صادر کرد. (مظفرالدین شاه)
- * به دستور مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید. (محمدعلی شاه)
- * مجاهدان مشروطه خواه در تبریز به رهبری و در برابر حکومت استبدادی محمد علی شاه به پا خاستند. (ستارخان - باقرخان)
- * جنگ جهانی اول پس از سال با پیروزی به پایان رسید. (۴ - متفقین)
- * دلیرمردان تنگستانی به فرماندهی با ایثار جان خویش ضربه ی سنگینی به اشغالگران وارد آوردند. (رئیسعلی دلواری)

درس ۱۴ (ایران در دوران حکومت پهلوی)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

- ۱- چرا در اواخر جنگ جهانی اول حکومت روسیه نیروهایش را از ایران بیرون برد؟ زیرا بر اثر وقوع انقلابی عظیم حکومت روسیه سرنگون شد. پس از آن نام این کشور به اتحاد جماهیر شوروی تغییر یافت.
- ۲- قرارداد ۱۹۱۹ بین کدام کشورها منعقد شد و مفاد آن چه بود؟ این قرارداد بین ایران و انگلستان بسته شد. براساس این قرارداد اداره امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان (مستشاران) نظامی و مالی انگلستان قرار می گرفت.
- ۳- چه کسانی با قرارداد ۱۹۱۹ به مخالفت برخاستند؟ آیت الله مدرس و شیخ محمد خیابانی.
- ۴- به نظر شما دلیل مخالفت گسترده با قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟ جلوگیری از سلطه ی همه جانبه ی انگلستان بر ایران.
- ۵- علت کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟ انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرارداد ۱۹۱۹، درصدد برآمد که از طریق کودتا اهداف خود را در ایران پیگیری کند.
- ۶- چه عواملی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟ حمایت انگلیسی ها از رضاخان - ناراضیتهای مردم از اوضاع کشور (نامنی) - پی کفایتی احمدشاه - رهبران و احزاب سیاسی غرب گرا که در مجلس چهارم و پنجم قدرت گرفته بودند
- ۷- کودتای ۱۲۹۹ چگونه انجام شد؟ توضیح دهید؟ انگلیسی ها یکی از فرماندهان نیروی قزاق به نام رضا خان را به عنوان مهره ی نظامی و سیدضیالدین طباطبایی را به عنوان مهره ی سیاسی کودتا برگزیدند. طباطبایی از سیاستمداران طرفدار انگلستان بود. در سوم اسفند ۱۲۹۹ نیروهای تحت فرمان رضاخان مراکز مهم پایتخت را اشغال کردند و احمدشاه مجبور شد سیدضیاء را به نخست وزیری و رضاخان را به فرماندهی کل قوا منصوب کند.
- ۸- رضاخان برای نشان دادن شایستگی و برتری خود نسبت به احمدشاه چه کارهایی انجام داد؟ او با جدیت تمام به نوسازی تشکیلات نظامی پرداخت و ارتش نوینی را پایه گذاری و با استغاده از آن، نافرمانی و آشوب های داخلی را فرو نشاند و نظم و امنیت را تا حدودی برقرار کرد. از این رو طرفدارانش با تبلیغات فراوان او را شایسته تر از احمدشاه قاجار برای حکومت معرفی می کردند.
- ۹- سیاست مذهبی رضاخان را توضیح دهید (قبل از رسیدن به قدرت نسبت به دین چه روشی داشت)؟ رضاخان برای جلب نظر مردم، خود را فردی مذهبی و پایبند به احکام و ارزش های دینی نشان می داد. به همین دلیل، در مراسم و مجالس مذهبی حضور می یافت و با علما دیدار و مشورت می کرد.

- ۱۰- چه عواملی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟ رضاخان با استفاده از موقعیت خود به عنوان وزیر جنگ و نخست وزیر، طرفداران خود را وارد مجلس شورای ملی کرد. در سال ۱۳۰۴ ش مجلس شورای ملی با وجود مخالفت جدی تعداد کمی از نمایندگان، مانند آیت الله مدرس و دکتر مصدق، احمد شاه قاجار را از قدرت برکنار کرد و حکومت موقت را به رضاخان سپرد.
- ۱۱- شیوه ی حکومت رضاخان چگونه بود؟ در دوران حکومت او، هیئت وزیران و نمایندگان مجلس شورای ملی اختیار و استقلال چندانی نداشتند و تابع دستورات شاه بودند. حکومت رضاشاه به احزاب و روزنامه های مستقل اجازه ی فعالیت نمی داد و با زور و خشونت، فضای خفقان، ترس و سرکوب را بر جامعه حاکم کرد. در چین شریطی، مخالفان سرنوشتی جز تبعید، زندان، شکنجه و اعدام نداشتند.
- ۱۲- برخی از اقدامات رضاشاه را در دوره حکومتش بیان کنید؟ ۱- نوسازی تشکیلات نظامی که از کودتای ۱۲۹۹ آغاز شده بود با قوت ادامه یافت ۲- مدارس و مراکز آموزشی جدید در شهرهای مختلف کشور گسترش پیدا کردند ۳- نخستین دانشگاه ایران (دانشگاه تهران) بنیان نهاده شد. ۴- راه های شوسه توسعه یافتند و راه آهن سراسری که خلیج فارس را به دریای مازندران متصل می کرد احداث شد ۵- موسسات و مراکز صنعتی متعددی در ایران به وجود آمدند.
- ۱۳- اقدامات رضاشاه بنای تضعیف ارزش های اسلامی و تخریب فرهنگ ایران چه بود؟ مجبور کردن مردم به این بود که لباس یکسانی به تن کنند و کلاه لبه داری (مشهور به کلاه پهلوی) بر سر بگذارند. پس از آن محدودیت هایی برای برگزاری مراسم مذهبی از جمله عزاداری امام حسین (ع) به وجود آمد و زمزمه ی برداشتن (کشف) حجاب مطرح شد.
- ۱۴- قیام خونین مردم مشهد در مسجد گوهرشاد را شرح دهید؟ مردم مشهد در اعتراض به کارهای رضاشاه قیام کردند و در مسجد گوهرشاد گرد هم آمدند. نیروهای نظامی برای سرکوب این قیام، مردم را در کنار حرم حضرت امام رضاع (ع) به گلوله بستند و عده ای را شهید و مجروح کردند.
- ۱۵- جنگ جهانی دوم چگونه آغاز شد؟ با هجوم برق آسای آلمان به لهستان جنگ جهانی دوم آغاز شد.
- ۱۶- دولت های محور و متفقین در جنگ جهانی دوم شامل کدام کشورها بودند؟ کشورهای ایتالیا و ژاپن به آلمان پیوستند و دولت های محور را تشکیل دادند. در چپه ی مقابل، انگلستان، فرانسه، شوروی و آمریکا قرارداداشتند که متفقین خوانده می شدند.
- ۱۷- در جنگ جهانی دوم دولت ایران چه موضعی گرفت؟ دولت ایران اعلام بی طرفی کرد. اما در شهریور ۱۳۲۰، متفقین حضور شماری از آلمان ها را در ایران پنهان قرار دادند و کشور ما را به اشغال خود درآوردند.
- ۱۸- هدف اصلی نیروهای متفقین از اشغال ایران چه بود؟ هدف اصلی آنها از این اقدام، استفاده از موقعیت و منابع و امکانات ایران به سود خویش بود.
- ۱۹- متفقین پس از اشغال ایران چه کردند؟ رضاشاه را مجبور کردند که به نفع پسرش، محمد رضا از قدرت کناره گیری کند و سپس او را از کشور تبعید کردند.
- ۲۰- آثار زینبار (پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی) جنگ جهانی دوم برای ایران چه بود؟ جنگ جهانی دوم همچون جنگ جهانی اول، به اقتصاد و جامعه ی ایران خسارت و آسیب زیادی وارد کرد. مردم ایران طی آن سال ها با کمبود و گرانی شدید مواد غذایی، مخصوصاً نان، روبرو بودند و عده ی زیادی بر اثر گرسنگی و سوء تغذیه جان سپردند.
- ۲۱- ایران در نخستین سال های سلطنت محمد رضا شاه از لحاظ سیاسی چه وضعیتی داشت؟ محمد رضا این امکان را نداشت که همچون پدرش با استبداد و دیکتاتوری حکومت کند. بنابراین برای نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران فرصتی به وجود آمد که در اداره ی امور کشور نقش موثری داشته باشند. همچنین احزاب سیاسی و مطبوعات دوباره فعالیت خود را آغاز کردند.
- ۲۲- در ابتدای سلطنت محمدرضا شاه چه عاملی به ثبات و آرامش سیاسی کشور آسیب می رساند؟ رقابت های انگلستان، شوروی و آمریکا برای کسب نفوذ سیاسی و اقتصادی هرچه پیشتر در کشور ما.
- ۲۳- رهبری نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران را چه کسانی بر عهده گرفتند؟ آیت الله کاشانی و دکتر محمد مصدق.
- ۲۴- چرا انگلیس نتوانست از ملی شدن صنعت نفت جلوگیری کند؟ به دلیل وحدت ملت و همدلی رهبران نهضت.

۲۵- چه عواملی موجب شکست نهضت ملی ایران شد؟ پس از مدتی، میان رهبران و گروه‌های سیاسی پشتیبان نهضت ملی شدن نفت اختلاف بروز کرد. رهبران نهضت (اسیر چاه طلایی و خود خواهی سیاسی اطرافیان خود شدند و نتوانستند از گسترش اختلافات درونی جلوگیری کنند. در نتیجه اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد.

۲۶- چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی در اهداف نهضت تنباکو و نهضت ملی شدن نفت وجود داشت؟ **شباهت**: هر دو مبارزه با انگلستان - در هر دو روحانیان و روشنفکران نقش داشتند. **تفاوت**: تنباکو زمان قاجار بود و لی نفت در دوره پهلوی - تنباکو لغو یک قرارداد بود ولی نفت حفظ یک منبع انرژی برای کشور.

۲۷- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ با پشتیبانی کدام دولت‌ها صورت گرفت؟ (انگلستان و آمریکا).

۲۸- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ را توضیح دهید؟ (دولت مصدق چگونه سرنگون شد؟) طبق برنامه‌ای که دو کشور انگلستان و آمریکا طراحی کردند، در روز ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ (واحدی از ارتش) به فرماندهی سرلشکر فضل‌الله زاهدی به خیابان‌ها ریختند و با اشغال مراکز مهم پایتخت، دولت دکتر مصدق را سرنگون کردند.

۲۹- محمد رضا شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد چه سیاستی را در پیش گرفت؟ محمد رضا شاه به شاهی مستبد و ستمگر تبدیل شد که اصول قانون اساسی را آشکارا نادیده می‌گرفت. او همچنین با تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) به سرکوب شدید مخالفان پرداخت و دوباره فضای ترس و خفقان بر ایران حاکم شد.

۳۰- مهم‌ترین دلیل موفقیت کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟ اختلاف و دو دستگی میان رهبران نهضت موجب دلسردی مردم شده و اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شده بود. (این وضعیت، شرایط را برای انگلستان و آمریکا فراهم کرد تا برای سرنگونی دولت مصدق فراهم سازد.

۳۱- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه تفاوت و چه شباهتی با کودتای ۱۲۹۹ داشت؟

شباهت: در هر دو کودتا کشورهای خارجی مانند انگلستان نقش داشتند.

تفاوت: کودتای ۱۲۹۹ به منظور تغییر سلسله‌ی پادشاهی ایران بود در حالی که در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ سلطنت در خاندان پهلوی ادامه یافت.

*- در اواخر جنگ جهانی اول حکومت روسیه سرنگون شد و پس از آن نام این کشور به تغییر یافت. (اتحاد جماهیر شوروی)

*- قرارداد ۱۹۱۹ در زمان نخست‌وزیری بسته شد. (و ثوق الدوله)

*- در سال ۱۳۰۴ ش مجلس شورای ملی با وجود مخالفت جدی تعداد کمی از نمایندگان، مانند و (آیت‌الله مدرس - دکتر مصدق)

احمدشاه را از قدرت برکنار کرد.

*- رضاخان از ابتدای حکومت به و روی آورد. (استبداد - دیکتاتوری)

*- رضا خان به بهانه ی و کارهایی انجام داد که نتیجه آن تضعیف ارزش‌های دینی بود.

(پیشرفت - نوسازی فرهنگی و اجتماعی)

*- حکومت رضا شاه که بسیار شیفته ی ظاهر فرهنگ اروپایی بود اندکی پس از سرکوب دستور داد را با

زور و خشونت از سر زنان و دختران ایرانی بردارند. (قیام گهر شاد - حجاب)

*- در ابتدای سلطنت محمدرضا شاه، رقابت‌های و برای کسب نفوذ بیشتر، به ثبات و آرامش سیاسی

کشور آسیب می‌رساند. (انگلستان - شوروی - آمریکا)

*- یکی از رویدادهای مهم تاریخ معاصر ایران، ملی شدن است. (صنعت نفت)

*- امتیاز بهره‌برداری از منابع نفت ایران در زمان به واگذار شد. (مظفردین شاه - انگلیسی‌ها)

*- با مشاهده ی اتحاد و یکدلی مردم، قانون ملی شدن صنعت نفت را تصویب کرد. (مجلس شورای ملی)

*- پس از تصویب قانون ملی شدن نفت، نخست‌وزیر شد تا آن قانون را اجرا کند و دست بیگانگان را از این ثروت ملی کوتاه کند. (دکتر محمد مصدق)

*- پس از موفقیت کودتای ۲۸ مرداد، نفوذ و سلطه بر کشور ما به تدریج افزایش یافت. (آمریکا)

- ۱- هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود؟ از بین بردن زمینه‌ی قیام‌های مردمی و حفظ حکومت پهلوی.
- ۲- اساسی‌ترین تغییرات در تصویب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی چه بود؟ (الف) لغو شرط مسلمان بودن برای انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان. (ب) لغو سوگند به قرآن از سوی انتخاب‌شوندگان و تبدیل آن به سوگند به کتاب آسمانی.
- ۳- به چه دلیل علما با تصویب نامه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی مخالفت کردند؟ تغییرات قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی در ظاهر به پنهان‌سازی برای مشارکت بیشتر مردم در فعالیت‌های اجتماعی انجام گرفت اما در حقیقت تهاجم آشکاری به هویت دینی جامعه‌ی اسلامی ایران بود، به همین دلیل علما آن مخالفت کردند.
- ۴- چرا امام خمینی با تصویب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی مخالفت کرد؟ نتیجه آن چه شد؟ امام خمینی می‌دانست که هدف حکومت از این تغییرات، تضعیف اسلام و تخریب ارزش‌های اسلامی است. سرانجام در نتیجه‌ی مخالفت جدی امام و سایر علما دولت مجبور شد تصویب نامه‌ی مذکور را لغو کند.
- ۵- چرا تصویب نامه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی موجب تضعیف اسلام و تخریب ارزش‌های اسلامی می‌شد؟ زیرا این تغییرات در ظاهر به پنهان‌سازی برای مشارکت بیشتر مردم در فعالیت‌های اجتماعی صورت گرفت اما در حقیقت، تهاجم آشکاری به هویت دینی جامعه‌ی اسلامی ایران بود.
- ۶- هدف شاه از برگزاری همه‌پرسی اصول شش‌گانه (انقلاب سفید) چه بود؟ محمدرضا شاه پیروی از سیاست‌های آمریکا را برای حفظ حکومت خود ضروری می‌دانست. به همین دلیل مدت کوتاهی پس از لغو تصویب نامه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی، اعلام کرد که اصول شش‌گانه را با عنوان انقلاب سفید به همه‌پرسی خواهد گذاشت.
- ۷- چه کسانی به مخالفت با اصول شش‌گانه شاه پرداختند؟ چرا؟ امام خمینی و سایر علمای مبارز مخالفت کردند. زیرا از اهداف و پیامدهای واقعی این اصول آگاه بودند و یقین داشتند که اجرای این اصول، موجب تحکیم سلطه‌ی آمریکا بر ایران و وابستگی سیاسی و اقتصادی کشور ما به پیگانگان می‌شود.
- ۸- امام خمینی در محرم سال ۱۳۴۲، چه توصیه‌ای به مداحان و سخنرانان مذهبی کرد؟ یادآوری کرد که سکوت در برابر حکومت ستمگر، کمک به دشمنان اسلام است و از آنان خواست که خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند.
- ۹- سخنان امام خمینی در عصر عاشورای سال ۱۳۴۲ در باره چه مسائلی بود؟ رژیم با امام چگونه برخورد کرد؟ شاه را به دلیل ستمگری، همکاری با اسرائیل و وابستگی به آمریکا به شدت محکوم کرد. دو روز بعد مأموران رژیم شبانه به خانه‌ی امام ریختند و ایشان را دستگیر و پس از انتقال به تهران در یکی از پادگان‌های نظامی زندانی کردند.
- ۱۰- شدیدترین اعتراض‌ها به دستگیری امام خمینی، در کدام شهرهای کشور صورت گرفت؟ قم - تهران - ورامین.
- ۱۱- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چگونه شکل گرفت؟ دستگیری امام خمینی، موجب خشم و اعتراض گسترده‌ی مردم مسلمان ایران در شهرهای مختلف شد. رژیم که از حرکت سریع مردم به وحشت افتاده بود به مأموران خود دستور داد که تظاهرکنندگان را به گلوله بپندند و قیام را سرکوب کنند.
- ۱۲- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چه اثراتی داشت؟ قیام ۱۵ خرداد اگر چه به زور اسلحه و با خشونت مأموران رژیم سرکوب شد، پر خشم و نفرت مردم انقلابی نسبت به شاه و عوامل حکومت، افزود و انگیزه‌ی آنان را برای مبارزه تا سرنگونی حکومت پهلوی تقویت کرد.
- ۱۳- منظور از مصونیت قضایی یا حق کاپیتولاسیون چیست؟ و چه کسی با آن به مخالفت برخاست؟ بر اساس این مصونیت، اگر آمریکایی‌ها در ایران مرتکب جرمی می‌شدند، دادگاه‌های ایران حق رسیدگی به جرم آنها را نداشتند. امام خمینی با آن به مخالفت برخاست.
- ۱۴- امام خمینی در ۱۳ آبان ۱۳۴۲ به کجا تبعید شدند؟ حکومت پهلوی دریافت که امام اهل سازش و سکوت نیست، بنابراین ایشان را به ترکیه تبعید کرد. حدود یک سال بعد، تبعید گاه امام از ترکیه به نجف در عراق تغییر یافت و تا مهر ۱۳۵۷ در آن شهر ساکن بودند.
- ۱۵- امام خمینی در تبعید، به چه شکل‌هایی مبارزات خود را ادامه می‌دادند؟ امام به مناسبت‌های مختلف با صدور اعلامیه و فرستادن پیام به گروه‌های سیاسی، مردم را به مبارزه با شاه و اسرائیل دعوت می‌کرد.

۱۶- اقدامات امام خمینی را در مبارزه با حکومت پهلوی به ترتیب روی نمودار بنویسید؟

مخالفت با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی	مخالفت با اصول شش گانه (انقلاب سفید)	سخنرانی تاریخی ایشان در مدرسه فیضیه قم	مخالفت با کاپیتولاسیون و دستگیری امام	ادامه مبارزه در دوران تبعید
--	--------------------------------------	--	---------------------------------------	-----------------------------

۱۷- مبارزه ی ملت ایران پس از تبعید امام خمینی به چه صورت ادامه یافت؟ قشربهای مختلف مردم به ویژه روحانیون، فرهنگیان، دانشجویان و بازاریان پس از تبعید رهبر نهضت به مبارزه ادامه دادند. آنها به پیروی از امام، مبارزه را وظیفه ای دینی و شرعی می دانستند. علاوه بر ایران و پیروان امام خمینی، گروه های دیگری نیز با عقاید سیاسی متفاوت در مبارزه با حکومت پهلوی شرکت داشتند.

۱۸- نحوه ی مبارزه ی آیت الله مطهری و دکتر علی شریعتی به چه شکلی بود؟ آنان می کوشیدند با سخنرانی، نوشتن کتاب و مقاله و برگزاری کلاس های تفسیر قرآن و نهج البلاغه در مساجد و حسینیه ها و دانشگاه ها، اسلام اتقلاپی را به جوانان معرفی کنند.

۱۹- در سال ۱۳۵۶ به چه دلایلی مردم از شاه و سیاست های او ناراضی بودند؟ علت آن را توضیح دهید؟ به دلیل مسائل و مشکلات مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی. زیرا: الف) حکومت پهلوی به فرهنگ و ارزش های اسلامی توجهی نداشت و اقدام های فرهنگی آن، به خصوص برنامه های رادیو و تلویزیون و سینما در جهت تضعیف فرهنگ اسلامی بود ب) وابستگی سیاسی حکومت پهلوی به پیکانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا ج) استبداد و سرکوب د) رژیم پهلوی حقوق ملت و اصول قانون اساسی مشروطه را نادیده می گرفت. ه) نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه هیچ استقلالی نداشتند. و) روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند و) ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها، مخالفان را سرکوب می کردند ز) حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی.

۲۰- دلایل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نارضایتی مردم از حکومت شاه را به تفکیک بنویسید.

دلایل سیاسی	وابستگی سیاسی حکومت پهلوی به پیکانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران در برابر شاه هیچ استقلالی نداشتند
دلایل فرهنگی و اجتماعی	روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها، مخالفان را سرکوب می کردند و عده زیادی به اعدام و زندان و تبعید محکوم شده بودند.
اقتصادی	حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی

۲۱- قیام ۱۹ دی ماه ۱۳۵۶ مردم قم را شرح دهید؟ مردم قم در ۱۹ دی ۱۳۵۶ در اعتراض به انتشار مقاله ی توهین آمیز روزنامه اطلاعات، به تظاهرات پرداختند و مأموران حکومت این تظاهرات را به خاک و خون کشیدند.

۲۲- قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ مردم تبریز را توضیح دهید؟ مردم تبریز به مناسبت چهلم شهدای ۱۹ دی قم، در روز ۲۹ بهمن قیام کردند و تعداد زیادی از آنها شهید و زخمی شدند.

۲۳- عکس العمل شاه در برابر اعتراض و تظاهرات ملت در سال ۵۷ به چه صورت بود؟ از یک سو برای فریب ملت، پی در پی نخست وزیران خود را عوض می کرد و به مردم وعده می داد که پیام انقلاب آنان را شنیده است و به خواسته هایشان توجه خواهد کرد. از سوی دیگر، به مأموران خود دستور می داد که تظاهر کنندگان را سرکوب کنند.

۲۴- واقعه ی ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ (جمعه ی سیاه) را توضیح دهید؟ در آن روز که به جمعه ی سیاه معروف شد، مأموران رژیم به طرز بی رحمانه ای تظاهرات مردم را در میدان ژاله (شهدای کنونی) به خاک و خون کشیدند و عده ی زیادی را شهید و زخمی کردند.

۲۵- انقلاب اسلامی ایران با چه شعاری به پیروزی رسید؟ و هدف آن چه بود؟ با شعار محوری "استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی" به پیروزی رسید و هدف آن از بین بردن وابستگی کشور به پیکانگان و تأمین حقوق ملت در چارچوب قوانین و ارزش های اسلامی بود.

۲۶- سه عامل موثر در موفقیت انقلاب اسلامی ایران را بنویسید؟ ایمان و اعتقاد به اسلام - وحدت و استقامت ملت - رهبری قاطع و هوشیارانه ی امام خمینی.

*- پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، به تدریج نفوذ و سلطه ی بر ایران بیشتر شد. (آمریکا)

- *- برجسته ترین چهره مخالفان تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی ، عالمی شجاع به نام که در اقامت داشت .
(سید روح الله خمینی - قم)
- *- در برخی از شهر ها مانند و مردم تظاهرات کردند و مخالفت خود را با اصول ششگانه و همه پرسى نشان دادند .
(تهران - قم)
- *- امام خمینی در عصر عاشورا (۱۳ خرداد ۱۳۴۲) در سخنرانی تاریخی کرد .
(مدرسه فیضیه قم)
- *- یکی از خونین ترین رویدادهای دوران انقلاب اسلامی در روز در به وقوع پیوست . (۷ شهریور ۱۳۵۷ - تهران)
- *- در نتیجه ی مبارزه مردم ایران شاه در روز مجبور به فرار از کشور شد .
(۲۶ دی ماه ۱۳۵۷)
- *- رهبر انقلاب اسلامی ایران در روز به میهن بازگشت .
(۱۲ بهمن ۱۳۵۷)
- *- انقلاب اسلامی ایران در روز به پیروزی رسی و عصر جدیدی در تاریخ ایران آغاز شد .
(۲۲ بهمن ۱۳۵۷)
- *- انقلاب اسلامی ایران ، انقلاب با ویژگی های بود .
(دینی)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

درس ۱۶ (ایران در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی)

- ۱- امام خمینی برای تعیین نظام سیاسی چه کرد؟
به دولت موقت انقلاب مأموریت داد که ضمن اداره ی امور کشور ، اقدامات لازم را برای تأسیس نظام سیاسی جدید انجام دهد .
- ۲- نمودار روند تأسیس نظام جمهوری را کامل کنید ؟

تعیین هیئت دولت	انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی	انتخابات اولین دوره ریاست جمهوری	تدوین و تصویب قانون اساسی	همه پرسى تعیین نظام سیاسی
-----------------	---------------------------------------	----------------------------------	---------------------------	---------------------------

- ۳- دو مورد از نهادهای انقلابی که به فرمان امام خمینی شکل گرفتند را نام برده و هدف از تشکیل آنها را بنویسید؟ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان بودند که با هدف دفاع از آرمان های انقلاب اسلامی و مرز و پوم کشور شکل گرفتند .
- ۴- چرا دولت های سلطه گرو زورگو (آمریکا) فعالیت های گسترده ای را برای انحراف و نابودی نظام نوپای اسلامی آغاز کردند؟
نظام جمهوری اسلامی ایران از همان ابتدای شکل گیری به حمایت از نهضت های آزادی بخش در سراسر جهان برخاست . به همین دلیل جمهوری اسلامی روابط خود را با دولت اشغالگر قدس (اسرائیل) قطع کرد و از قیام مردم فلسطین برای آزادی سرزمین خود پشتیبانی نمود .
- ۵- سه مورد از توطئه ها و دسیسه های دشمنان برای انحراف و نابودی انقلاب اسلامی ایران چه بود ؟ (ایجاد شورش و نا امنی - ترور شخصیت ها و مردم انقلابی - اقدامات نظامی) .
- ۶- نقش گروه های ضد انقلاب داخلی را در ایجاد شورش و نا امنی در سال های نخست پیروزی انقلاب اسلامی شرح دهید؟
گروه های ضد انقلاب داخلی با حمایت دشمنان خارجی انقلاب اسلامی در بخش هایی از کشور به ویژه در مناطق مرزی به ایجاد نا امنی و اختشاش پرداختند . (این گروه ها قصد داشتند با راه انداختن جنگ داخلی ، اقوام ایرانی را در مقابل هم قرار دهند . آنها حتی به اموال و دارایی های مردم نیز خسارت های فراوانی وارد کردند .
- ۷- چهار نفر از شخصیت هایی انقلابی که در سالهای نخست پیروزی ترور شدند نام ببرید ؟ (استاد شهید مطهری - آیت الله دکتر بهشتی - محمدعلی رجایی - دکتر محمد چواد باهنر) .
- ۸- دانشجویان پیرو خط امام در چه تاریخی و چرا سفارت آمریکا را تسخیر کردند ؟ در ۱۳ آبان ۵۸ - زیرا در ابتدای پیروزی انقلاب ، سفارت آمریکا در ایران به مرکزی برای حمایت از گروه های ضد انقلاب تبدیل شده بود .

- ۹- دانشجویان چه شرطی را برای آزادی گروگان های آمریکایی اعلام کردند؟ دانشجویان اعلام کردند که چنانچه آمریکا شاه را تعویل دهد و متعهد شود که در امور داخلی ایران دخالت نکند، گروگان ها را آزاد خواهند کرد.
- ۱۰- آمریکا برای رهایی گروگان ها چه کرد؟ اقدام به حمله ی نظامی کرد اما هواپیما و بالگردهای آن کشور در صحرای طبرستان دچار طوفان شن شدند و نیروهای امریکایی با تحمل تلفات و خسارت گریختند.
- ۱۱- سرانجام گروگان های آمریکایی چه شد؟ سرانجام با میانجیگری دولت الجزایر، دانشجویان پس از یک سال و چند ماه گروگان های آمریکایی را آزاد کردند.
- ۱۲- جنگ تحمیلی در چه تاریخی و توسط کدام کشور بر علیه ایران آغاز شد؟ در (۳۱ شهریور ۱۳۵۹)، صدام، رئیس حکومت بعثی عراق، با فرمان حمله به خرمشهر جنگ علیه ایران را آغاز کرد.
- ۱۳- جمله ی معروف رهبر انقلاب آیت الله خامنه ای در باره امام خمینی چه بود؟ " این انقلاب در هیچ کجای جهان پی نام او شناخته شده نیست "

- * - مردم ایران در روز های و برای تعیین سرنوشت سیاسی خود به پای صندوق های رأی رفتند . (۱۰ و ۱۱ فروردین ۵۸)
- * - در همه پرسى برای تعیین نظام سیاسى درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند . (۹۸٫۲ درصد)
- * - روز ۱۲ فروردین به عنوان روز نام گذاری شد . (جمهوری اسلامی)
- * - نهادهای انقلابی به فرمان و بر اساس به وجود آمدند . (امام خمینی - ضرورت و نیازهای کشور)
- * - آیت الله بر اثر اقدام های تروریستی ضد انقلاب به شدت مجروح شدند . (سیدعلی خامنه ای)
- * - جنگ تحمیلی سرانجام پس از سال پایداری ملت و ایثار رزمندگان به پایان رسید . (۸)
- * - سال بعد از اعلام آتش بس ، ایران و عراق برای تبادل اسرا به توافق رسیدند . (۲)
- * - امام خمینی سرانجام در شامگاه در تهران درگذشت . (۱۳ خرداد ۱۳۶۸)
- * - یک روز پس از ارتحال امام خمینی ، را به رهبری انقلاب برگزید . (مجلس خبرگان رهبری - آیت الله خامنه ای)

درس ۱۷ (فرهنگ)

تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول -

- ۱- تعاریف فرهنگ چیست؟ (الف) فرهنگ را می توان شیوه ی مشترک زندگی در یک جامعه دانست.
(ب) فرهنگ را آگاهی و اندیشه ی مشترک اعضای یک جامعه نیز می گویند.
- ۲- رابطه ی جامعه و فرهنگ را بیان کنید؟ جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به وجود نمی آید.
- ۳- اجتماعی شدن یا جامعه پذیری چیست؟ اجتماعی شدن فرایندی طولانی مدت از تولد تا آخر عمر است که افراد از طریق آن، زندگی در جامعه را می آموزند و خود را با آن منطبق می کنند.
- ۴- چرا اجتماعی شدن فرایندی بسیار مهم در زندگی است؟ زیرا بدون آن، افراد نمی توانند به زندگی در جامعه ادامه دهند. در یک جامعه، هر فرد عقاید و باورها، رسوم، قوانین و حتی چگونگی پاسخ دادن به غرایز را از دیگران می آموزد و به افراد دیگر یاد می دهد.
- ۵- فرایند اجتماعی شدن نخست در کجا رخ می دهد؟ چگونه؟ با ذکر مثال؟ در خانواده - پدر و مادر به کودک یاد می دهند که چگونه صحیح غذا بخورد و در نشست و برخاست چه آداب را رعایت کند، چگونه به مهمان سلام و تعارف کند، چگونه در مراسم مختلف مثل جشن ها یا عزاداری ها شرکت کند و چه بپوشد و چگونه رفتار کند، در موقع خمیازه کشیدن دست را جلوی دهانش بگیرد یا پاهایش را جلوی افراد بزرگ تر دراز نکند و موقع غذا خوردن، دهانش صدا ندهد.
- ۶- با بزرگ تر شدن فرد، علاوه بر خانواده، چه عوامل دیگری در فرایند اجتماعی شدن فرد موثر است؟ رسانه های جمعی، دوستان و گروه همسالان و برنامه های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می آموزند.

این فرایندها یا رفتن به دانشگاه، خدمت سربازی، محل کار و ادامه پیدا می کند.

۷- در فرایند اجتماعی شدن، مهم ترین لایه های فرهنگ که به افراد آموخته می شوند چیست؟ نمادها، هنجارها، ارزش ها و عقاید.

۸- لایه ها و جنبه های فرهنگ یک جامعه چگونه است؟ با ذکر مثال؟ برخی از لایه های فرهنگ خارجی یا پیرونی (ظاهری) هستند مانند نمادها و هنجارها و برخی عمیق تر هستند مانند ارزش ها و عقاید.

۹- کاربرد نماد چیست؟ هر جامعه ای برای انتقال معانی مورد نظر خود از انواع معینی از نمادها استفاده می کند. زبان گفتاری و نوشتاری، همه ی اشیاء دست ساخته های انسان مانند تصاویر، پوشاک، خوراک، ساختمان ها و همچنین رفتارهای او، نقش نمادین دارند.

۱۰- هنجار چیست؟ هنجارها، رفتارهای معینی هستند که در یک گروه یا جامعه پذیرفته شده و متداول اند. به عبارت دیگر به قواعد و شیوه های مورد قبول یک جامعه برای انجام دادن کارهای مختلف، هنجار می گویند. برای مثال، ما وقتی به هم می رسیم سلام می کنیم، وقتی می خواهیم غذا بخوریم یا وارد جایی شویم به هم تعارف می کنیم.

۱۱- هنجارها شامل چه مواردی می شود؟ هنجارها در واقع همه ی عادت ها، آداب و رسوم اجتماعی، مناسک مذهبی، قواعد، قوانین و مقررات را در بر می گیرند.

۱۲- رابطه ی هنجارها و زندگی اجتماعی چیست؟ زندگی اجتماعی بدون وجود هنجارها ادامه پیدا نمی کند و هنجارها به روابط اجتماعی سامان می بخشند. افراد یک جامعه خود را ملزم می بینند از هنجارها پیروی کنند تا جامعه آنها را به عضویت بپذیرد.

۱۳- مهم ترین دلایل پیروی از هنجارها را بیان کنید؟ ارزش دانستن و اعتقاد به آنها، حفظ آبرو و احترام یا ترس از مجازات.

۱۴- پیروی نکردن از هنجارها، چه عواقبی برای افراد دارد؟ اگر افراد از هنجارها یا شیوه های مورد قبول گروه یا جامعه پیروی نکنند، مجازات می شوند. این مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود یا دیگران، پوزخند ف تمسخر، طرد کردن و محروم نمودن، متلک گفتن یا مجازات های رسمی و قانونی باشد.

۱۵- ارزش چیست؟ ارزش یعنی خوب و بد، رشت و زیبا و مطلوب یا نامطلوب دانستن امور مختلف.

۱۶- رابطه ی ارزش ها و هنجارها را بنویسید؟ با ذکر مثال؟ ارزش ها زمینه ی شکل گیری هنجارها را ایجاد می کنند و جهت دهنده ی رفتارها هستند. افراد بر مبنای ارزش هایی که به آنها معتقدند، عمل می کنند. برای مثال، کسی که پرهیز از اسراف را کار خوب و درستی می داند و آن را ارزش تلقی می کند، اگر در عمل هم از اسراف پرهیزد، هنجارش طبق این ارزش بوده است.

۱۷- منظور از ارزش های اجتماعی چیست؟ با ذکر مثال؟ ارزش های اجتماعی، ارزش هایی هستند که مورد توجه اکثر افراد جامعه اند و افراد به عملی شدن آنها تمایل دارند. برای مثال، برای یک تیم ورزشی، پیروزی در مسابقه و برای یک ملت دفاع از کشور خود و مقابله با دشمنان، ارزش های اجتماعی هستند.

۱۸- بخش مهمی از فرهنگ هر جامعه را چه چیز تشکیل می دهد؟ بخش مهمی از فرهنگ جامعه را عقاید و باورهای آن شکل می دهد.

۱۹- با ذکر یک مثال توضیح دهید چه رابطه ای بین عقاید و هنجارها و ارزش ها وجود دارد؟ بخش مهمی از فرهنگ جامعه را عقاید و باورهای آن شکل می دهد. برای مثال در جامعه ای که عقاید دینی دارد، هنجارها، نمادها و ارزش هایی بر مبنای آن عقاید شکل می گیرد. به عکس در جامعه ای که زندگی را فقط به این دنیا محدود می داند و به آخرت اعتقادی ندارد، هنجارها و ارزش های متناسب با همان جامعه پدید می آیند.

۲۰- عقاید اسلامی برای مسلمانان چه نقشی دارد؟ اعتقادات اسلامی، ملاکی است که با آن هنجارها و ارزش ها را می سنجمیم و هر کدام را که با این اصول اعتقادی سازگاری ندارند، طرد می کنیم.

۲۱- هر یک از هنجارهای زیر مبتنی بر کدام ارزشها و عقاید است؟ توضیح دهید.

الف) برخی ناوایی ها، شب های جمعه یک یا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می دهند. (ارزش های دینی - کمک به دیگران و انسان دوستی)

ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند یا الله می گویند. (ارزش های عرفی و دینی - حفظ حجاب و پوشش)

ج) افراد در موقع دیدن کودک، ماشاالله می گویند. (ارزش های دینی - چشم زخم)

۲۲- عوامل مختلفی می توانند نمادها، ارزش ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگونی پدید آورند. در باره این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت و گو کنید و مثال هایی بیاورید.

عوامل	مصادیق	تغییر در نمادها، ارزش ها و هنجارها
پیشرفت های صنعتی و فناوری	زندگی آپارتمان نشینی پیشرفت وسایل حمل و نقل و افزایش مسافرت	خانه های چند طبقه، فضای کمتر برای بازی بچه ها و
رسانه های جمعی	تلویزیون- رادیو- روزنامه- اینترنت- ماهواره	کم شدن دید و بازدی و صله ی ارحام- کسرتش فردگرایی- کم شدن ارتباطات فAMILI
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه گر	ماهواره- اینترنت	مدگرایی- تغییر نوع پوشش- نوع معماری

- *- فرهنگ جامعه شیوه ی..... است.
- *- فرهنگ پدیده ای..... است، یعنی از طریق زن به ارث نمی رسد.
- *- فرهنگ از راه..... از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود.
- *- فرهنگ در جریان (فرایند)..... آموخته می شود.
- *- فرایند اجتماعی شدن، نخست در..... رخ می دهد.
- *- اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد..... است.
- *- نماد در جریان..... به وجود می آید.
- *- هنجارها به..... سامان می بخشد.

درس ۱۸ (هویت)	مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی
---------------	--

- ۱- هویت چیست؟ چه تفاوتی بین انسان و سایر موجودات زنده است؟ هویت عبارت است از احساس و آگاهی و شناخت از خود. آگاهی انسان از وجود و شخصیت و ویژگی های خود از جمله تفاوت های او با سایر موجودات زنده است و خداوند این امتیاز را به انسان عطا کرده است.
- ۲- هویت فردی چند بخش دارد؟ دو بخش ویژگی های جسمانی و روانی.
- ۳- برای هویت جسمانی و روانی مثال بزنید؟ (چه ویژگی هایی هویت جسمانی و هویت روانی را تشکیل می دهد؟) ویژگی هایی مانند جنسیت، قد و وزن، سن، گروه خونی و..... هویت جسمانی را تشکیل می دهد. این ویژگی ها مربوط به بدن و خلقت طبیعی ما هستند. ویژگی های اخلاقی و روانی همان ویژگی های غیر جسمانی هستند، مانند صبور بودن، زودرنج بودن، داشتن پشتکار و اراده، امیدوار بودن، لچوج بودن و به هنر علاقه داشتن و.....
- ۴- ویژگی های جسمانی چه تأثیراتی بر انسان دارد؟ (مثال) ویژگی های جسمانی افراد بر خصوصیت روانی انسان ها اثر می گذارد. برای مثال بیماری ها یا اختلالات جسمی تأثیرات نامطلوبی بر سلامتی روانی انسان دارند.
- ۵- ویژگی های اخلاقی چه تأثیراتی بر انسان می گذارد با ذکر مثال؟ ویژگی های اخلاقی و روانی می توانند بر جسم ما تأثیر بگذارند. برای مثال افراد خوش بین و امیدوار و پر تلاش نسبت به ادم های پدپین و منفی پاف یا تنبل سلامت جسمانی بیشتری دارند.
- ۶- هویت اجتماعی چیست؟ افراد با عضویت در گروه های مختلف اجتماعی هویت به دست می آورند. به عبارت دیگر، هویت اجتماعی ما از طریق ارتباط با جامعه شکل می گیرد. ما عضو گروه های متفاوتی مانند خانواده، دوستان، هم کلاسی ها، همسایه ها و همکاران هستیم و در هر گروه نقش هایی را بر عهده می گیریم.
- ۷- رابطه ی جامعه و هویت افراد را بیان کنید؟ جامعه زمینه ی پیدایش برخی ویژگی های روانی و اخلاقی را در فرد به وجود می آورد و از پرورش برخی هویت ها نیز جلوگیری می کند.

- ۸- ابعاد مختلف هویت را بنویسید؟ ویژگی های اجتماعی - ویژگی های روانی و اخلاقی - ویژگی های جسمانی
- ۹- با ذکر مثال تأثیر هویت اجتماعی بر هویت فردی را بیان کنید؟ هویت اجتماعی بر هویت فردی (جسمانی و روانی) تأثیر می گذارد. برای مثال وقتی فردی در گروه دوستان و همسالان قرار می گیرد از سلیقه ها و علایق آنها تأثیر می پذیرد و به تدریج، همان علایق بخشی از هویت فردی او می شوند.
- ۱۰- تأثیر هویت افراد بر هویت جامعه چگونه است؟ هویت افراد بر هویت جامعه تأثیر می گذارد - برای مثال وجود افراد سالم و پر تلاش و منظم به پیشرفت جامعه کمک می کند و وجود افراد پایبند به اخلاق موجب می شود که جامعه به سمت فضایل اخلاقی پیش برود.
- ۱۱- آیا ویژگی های هویتی ما تغییر می کند؟ با ذکر مثال توضیح دهید؟ برخی از ویژگی های هویتی تغییر نمی کنند و همیشه ثابت اند. برای مثال ما نمی توانیم سن و تاریخ تولد یا مکان تولد خود را تغییر دهیم. اما برخی از ویژگی های هویتی همواره در حال تغییرند. برای مثال، یک فرد فقیر ممکن است به فردی پردرآمد، و یک فرد بی سواد به آدمی با سواد و تحصیل کرده مبدل شود یا فردی که چندان به اخلاق دینی پایبند نیست با تلاش و کوشش به فردی با تقوا تبدیل گردد.
- ۱۲- ویژگی های انتسابی را با مثال توضیح دهید؟ به ویژگی های هویتی که ما در پیدایش و شکل گیری آنها نقشی نداریم ویژگی های انتسابی می گویند. برای مثال، جنسیت، مکان تولد پدر و مادر و شکل و قیافه ی خود و ...
- ۱۳- ویژگی های اکتسابی را با مثال توضیح دهید؟ ویژگی های هویتی که ما در به دست آوردن آنها نقش داریم ویژگی های اکتسابی می گویند. برای مثال برخی صفات اخلاقی یا ویژگی های اجتماعی را خود انتخاب می کنیم و به آنها شکل می دهیم.
- ۱۴- چرا شناخت هویت خود و ویژگی های آن اهمیت دارد؟ انسان می تواند استعدادهای خود را کشف کند - از کیفیت زندگی بهتری بهره مند می شویم - با توجه به شناخت ویژگی های خود در زمان مناسب تصمیم گیری دقیق تری داریم.
- ۱۵- به نظر شما آیا صحیح است که خود یا دیگران را به دلیل ویژگی های انتسابی سرزنش کنیم؟ چرا؟ خیر - زیرا ما در پیدایش، انتخاب و شکل گیری ویژگی های انتسابی خود مانند جنسیت، شکل و قیافه خود و مواردی از این قبیل نقشی نداریم.
- ۱۶- آیا ما در تغییر هویت خود نقش داریم؟ چگونه؟ پله - از نوع اکتسابی، زیرا ما در پیدایش، انتخاب و شکل گیری بسیاری از ویژگی های هویتی خود مانند نظم، نحوه ارتباط خود نقش داشته و به آنها شکل می دهیم.
- ۱۷- عناصر هویت یک ملت را نام ببرید؟ فرهنگ، تاریخ (زمان)، سرزمین (مکان).
- ۱۸- مهم ترین ویژگی های مشترک جامعه ی ایرانی را که با آنها شناخته می شویم نام ببرید؟ ما در سرزمین ایران زندگی می کنیم - ما مسلمانیم - ما تاریخ طولانی و میراث فرهنگی غنی داریم - زبان مشترک ما فارسی است - انقلاب اسلامی نمایانگر آرمان های والای جامعه ی ماست.
- ۱۹- چرا سرزمین از مهم ترین عناصر شکل دهنده ی هویت ملی است؟ زیرا سرزمین باعث ادامه ی حیات یک ملت می شود. به همین دلیل برای مردمی که در یک سرزمین زندگی می کنند سرزمین یا وطن ارزشی متفاوت با سایر مکان ها دارد و احساس خاصی در آنها به وجود می آورد، به گونه ای که وظیفه ی خود می دانند که از آن تا پای جان دفاع کنند.
- ۲۰- چرا دین از ارکان مهم هویت ما ایرانیان است؟ فرهنگ ما بر اساس دین اسلام است و عقاید و ارزش ها و حتی نظام سیاسی و قوانین امروز از دین اسلام نشئت می گیرد. زندگی ما ایرانیان با دین اسلام عجین شده است. دین اسلام همچنین موجب پیوند ما با جهان اسلام یعنی مسلمانی است که در سایر نقاط جهان زندگی می کنند.
- ۲۱- تاریخ ایران چه تأثیری بر فرهنگ ایرانیان گذاشت؟ ایران جایگاه تمدن های کهن باستانی بوده است که پیش از پنج هزار سال قدمت دارد. پس از ورود اسلام به ایران عقاید و ارزش های اسلامی، دگرگونی بزرگی در فرهنگ ایرانیان پدید آورد. پذیرش اسلام، ایران را به جهان اسلام پیوند زد و ایرانیان با بهره گیری از تعالیم اسلام در شکوفایی و گسترش تمدن اسلامی نقش مهمی را ایفا کردند.
- ۲۲- چرا زبان نقش مهمی در تکوین هویت ملی دارد؟ زیرا زبان مشترک است که میراث فرهنگی با آن آموخته می شود و انتقال می یابد
- ۲۳- زبان فارسی به عنوان یکی از ویژگی های مشترک جامعه ی ایرانی، چه نقشی در هویت ملی دارد؟ زبان فارسی ریشه در تمدن ایران باستان دارد اما در دوران پس از اسلام نیز تداوم یافت و به عنوان زبان آموزشی و اداری به کار رفت. دانشمندان و بزرگان دوره ی

اسلامی صدها اثر علمی و ادبی و هنری به این زبان پدید آورده اند. تا چایی که می توان زبان فارسی را زبان دوم جهان اسلام دانست. زبان فارسی همچونین همواره عامل وحدت اقوام ایرانی بوده است.

۲۴- انقلاب اسلامی چه تأثیری بر هویت ملی ایرانیان داشته است؟ در این انقلاب، مردم ایران به جای دنباله روی از فرهنگ پیگانگان به فرهنگ و هویت اسلامی خود بازگشتند و با بهره گیری از ارزش های دینی خود، خواستار استقلال، آزادی و جامعه ی اسلامی شدند. امروزه آرمان های انقلاب اسلامی الهام بخش مسلمانان جهان قرار گرفته است.

- *- موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش است . (کیستی)
- *- ما داری هویت و هویت هستیم . (فردی - اجتماعی)
- *- افراد با عضویت در گروه های مختلف اجتماعی به دست می آورند . (هویت اجتماعی)
- *- هویت اجتماعی ما از طریق شکل می گیرد . (ارتباط با جامعه)
- *- یکی از مراتب هویت اجتماعی هویت است که به مربوط می شود . (ملی - یک ملت)
- *- از جمله کشورهای آفریقایی است که در آن شکار گسترده ی فیل ها صورت می گیرد . (کنیا)

درس ۱۹ (کارکردهای خانواده)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

- ۱- ازدواج (نکاح) چیست؟ و بنویسید برای رفته کدام نیاز انسان است؟ ازدواج پیمانی است که به موجب آن یکی زن و مرد در زندگی با هم شریک و متحد می شوند و خانواده ای را تشکیل می دهند. تمایل به تشکیل خانواده و داشتن فرزند در نهاد انسان گذاشته شده و تشکیل زندگی خانوادگی، امری طبیعی و فطری و بر اساس نظام خلقت است.
- ۲- حدیثی از پیامبر را درباره اهمیت تشکیل خانواده بنویسید؟ هیچ پنیادی در نزد خدا، پسندیده تر از پیاد ازدواج و خانواده نیست.
- ۳- کارکردهای خانواده را نام ببرید؟ فرزندآوری و تجدید نسل - حمایت و محبت و مراقبت - جامعه پذیری و تربیت اعضای خانواده - حمایت اقتصادی یا رفع نیازهای مادی .
- ۴- اهمیت فرزند آوری در خانواده چیست؟ یکی از مهم ترین کارکردهای خانواده در طول تاریخ، فرزند آوری بوده است. فرزند آوری علاوه بر تقویت بنیان خانواده موجب می شود که نسل انسان باقی بماند و تداوم پیدا کند. با تولد فرزندان، خانواده توسعه و استحکام می یابد. به دنیا آمدن فرزندان، موجب نشاط و سرزندگی اعضای خانواده و دلگرمی پدر و مادر می شود. تولد فرزند، پرکت ها و فواید زیادی برای اعضای خانواده و خویشاوندان به ارمغان می آورد.
- ۵- چرا اولین شرط بقای هر جامعه ای، جمعیت آن است؟ زیرا بدون وجود جمعیت کافی در یک جامعه، فعالیت های آن دچار اختلال می شود. در صورتی که جمعیت یک جامعه منقرض گردد، آن جامعه نابود می شود و از بین می رود.
- ۶- یکی از کارکردهای خانواده مهر و محبت است؟ مختصر توضیح دهید! مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان چه اثراتی دارد؟ مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان موجب آرامش در کانون خانواده می شود. کودکان از نخستین سالهای زندگی خود در آغوش گرم پدر و مادر با مهربانی و محبت آشنا می شوند و با پرورش یافتن در دامن آنها، مهربانی و از خود گذشتگی و نیکوکاری را می آموزند.
- ۷- در چه دوره هایی انسان ها به مراقبت نیاز دارند؟ نوزادی - سالمندی - در شرایط مختلف مانند بیماری یا حوادث .
- ۸- مراقبت از اعضای خانواده یکی از کارکردهای خانواده است در این باره توضیح دهید؟ کودک برای ادامه ی زندگی خود به مراقبت نیاز دارد. از سوی دیگر، انسان ها در دوره ی سالمندی نیز دچار ضعف و ناتوانی می شوند و بدون مراقبت، قادر نیستند خود را به خوبی اداره کنند. علاوه بر دوره کودکی و سالمندی، در میانه ی این دو دوره نیز اعضای خانواده در شرایط مختلف مانند بیماری یا حوادث به مراقبت از یکدیگر نیاز پیدا می کنند.

۹- یکی از کارکردهای مهم خانواده رفع نیازهای مادی اعضای خانواده است، آن را شرح دهید؟ اعضای خانواده به خوراک و پوشاک، مسکن و وسایل زندگی نیاز دارند. رفع این نیازها بر عهده ی سرپرست خانواده یعنی پدر است. هر چند امروزه در شهرها و روستاها، عده ای از زنان نیز دوش به دوش مردان با فعالیت های اقتصادی و کسب درآمد در رفع نیازهای مادی خانواده مشارکت و همراهی می کنند.

۱۰- چرا اجتماعی شدن هم نیاز فرد و هم نیاز جامعه هست؟ زیرا هم باعث شکل گیری هویت و شخصیت افراد می شود و هم موجب تداوم جامعه می گردد. اجتماعی شدن در سراسر زندگی فرد رخ می دهد اما مهم ترین مرحله ی آن دوران اولیه ی زندگی افراد در خانواده است.

۱۱- فرایند اجتماعی شدن به چند صورت انجام می گیرد؟ توضیح دهید؟ به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم. فرزندان در چریان فعالیت های روزانه، برخی رفتارها را به طور تقلیدی و بدون آن که آگاهی و توجه داشته باشند، از پدر و مادر و اعضای خانواده می آموزند اما برخی رفتارها و عقاید و هنجارها را نیز خانواده به طور مستقیم به فرزندان آموزش می دهند.

۱۲- طبق فرموده ی امام سجاد(ع) نقش والدین در تربیت اعضای خانواده چیست؟ حق فرزندان این است که پدائی خوبی و پدی او به تو ارتباط دارد. در تربیت و ادب آموزی و خدائشناسی او مسئولیت داری، باید او را در محبت و اطاعت از خدا کمک کنی و وسایل ایمان و پاکی او را فراهم سازی.

۱۳- والدین در تربیت اعضای خانواده چگونه مسئول هستند؟ والدین نه تنها مسئول رفع نیازهای عاطفی و زیستی و معیشتی فرزندان هستند بلکه وظیفه ی مهم تربیت اخلاقی، معنوی و دینی آنها را بر عهده دارند. یک خانواده ی سالم می تواند در دامان خود فرزندان مومن، پرهیزگار و پایبند به اصول اخلاقی تربیت کند.

۱۴- رشد شهرنشینی و پیدایش شهرهای پرجمعیت با چه چیزهایی همراه بوده است؟ با مهاجرت گسترده ی مردم از روستاها به شهرها به دنبال کسب درآمد بیشتر و امکانات بهتر زندگی همراه بوده است.

۱۵- اغلب شهرهای بزرگ جهان با چه مشکلاتی روبه رو هستند؟ ترافیک سنگین - آلودگی هوا - زاغه نشینی در حومه شهرها - افراد بی خانمان.

۱۶- خانواده ها به چه روش هایی اعضای خانواده را اجتماعی می کند؟ الف) دلایل خوبی و پدی رفتارها را برای فرزندان خود بازگو می کند (گفت و گو) ب) رفتارهای پسندیده ی فرزندان را تشویق و تحسین می کند (تشویق) ج) با نشان دادن نارضایتی، بی اعتنائی، خودداری از صحبت کردن یا محبت و یا محروم کردن فرزندان از برخی مزایا و (تنبیه)

- *- بنیان خانواده بر استوار است. (ازدواج)
- *- واحد بنیادین جامعه و کانون رشد و تعالی انسان است. (خانواده)
- *- اولین شرط بقای هر جامعه ای است. (جمعیت)
- *- از نیازهای اساسی انسان، نیاز به است. (مهر و محبت یا نیاز عاطفی)
- *- مهم ترین کانون حمایت و مراقبت عاطفی از افراد است. (خانواده)
- *- رفع نیاز های مادی و اقتصادی خانواده بر عهده ی یعنی است. (سرپرست خانواده - پدر)
- *- اجتماعی شدن هم نیاز و هم نیاز است. (فرد - جامعه)
- *- فرایند اجتماعی شدن هم به طور و هم به طور صورت می گیرد. (مستقیم - غیر مستقیم)

- ۱- اگر خانواده ای نتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد، چه اثرات زیانباری دارد؟ در چنین حالتی، رابطه ی خانواده با دیگر نهادهای جامعه نیز دچار مشکل می شود و در نهایت آسیب به همه ی جامعه سرایت می کند.
- ۲- انتخاب صحیح همسر چه نتیجه ای دارد؟ موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود.
- ۳- اگر افراد در انتخاب همسر به معیارهای نادرستی تکیه کنند چه مشکلی ایجاد می شود؟ در زندگی خانوادگی با شکست رویه رو می شوند. مثلاً اگر تنها به زیبایی ظاهری یا ثروت همسر توجه شود.
- ۴- عقیده ی صاحب نظران در انتخاب همسر چیست؟ برخی از صاحب نظران معتقدند که افراد در انتخاب همسر باید به تناسب و همگونی خود با طرف مقابل توجه کنند. هر چقدر افراد از نظر اعتقادات دینی، تحصیلات، اخلاق و روحیات و وضعیت خانوادگی با همدیگر هماهنگی داشته باشند، زندگی شان با دوام تر است.
- ۵- از دیدگاه اسلام برای انتخاب همسر به چه عواملی باید توجه کرد؟ از دیدگاه اسلام، مهم ترین عاملی که باید در همسر گزینی به آن توجه کرد، ایمان و اعتقادات دینی افراد است. اسلام همچنین بر اصالت خانواده تأکید کرده است، یعنی فردی که به عنوان همسر انتخاب می شود ریال در خانواده ای صالح و اهل ایمان و تقوا پرورش یافته باشد.
- ۶- امروزه نقش خانواده ها در انتخاب همسر چیست؟ اگر امروزه جوانان همسر خود را با همفکری و حمایت خانواده ها انتخاب و از تجربه های آنان استفاده کنند، از بروز بسیاری از ناسازگاری ها جلوگیری می شود.
- ۷- از دیدگاه قرآن مهم ترین هدف ازدواج چیست؟ برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد است. زن و مرد یکدیگر را کامل می کنند و می توانند در کنار هم به کمال برسند.
- ۸- حدیث پیامبر در باره رفتار با خانواده چیست؟ بهترین شما کسی است که رفتار او با خانواده اش نیکوتر باشد. و من در نیکی به خانواده ام بهترین هستم.
- ۹- مهم ترین عواملی که موجب ناسازگاری زن و مرد می شوند کدام اند؟ الف) انتخاب نادرست همسر ب) برخی زن و شوهرها از حقوق و تکالیف خود در زندگی خانوادگی شناخت کافی و شایستگی لازم را برای انجام تکالیف خانوادگی به دست نیاورده اند. ج) زن و مرد در دو خانواده و در دو محیط جداگانه تربیت و پرورش یافته اند د) بین افراد تفاوت های فردی وجود دارد ه) گاهی بین نقش هایی که فرد باید ایفا کند تعارضی به وجود می آید.
- ۱۰- برخی از کارهایی که به سازگاری زن و شوهر کمک می کنند کدامند؟ الف) گذراندن آموزش های خانواده قبل از ازدواج ب) مشاوره با افراد دارای صلاحیت در زمینه ی همسر گزینی ج) رعایت اخلاق و آداب همسر داری د) گفت و گوی صمیمانه ی زن و شوهر برای حل مشکلات و پیدا کردن راه حل های مناسب.
- ۱۱- چند مورد از اخلاق و آداب همسر داری که رعایت آنها به سازگاری زن و شوهر کمک می کند را بنویسید؟ خوش خلقی- احترام گذاشتن به همسر و رعایت ادب - با الفاظ نیکو وی را صدا زدن - قدردانی کردن از زحمات همسر- گذشت کردن - پنهان چوپی نکردن و نادیده گرفتن مسایل بی اهمیت - پذیرفتن اشتباه خود - عذر خواهی کردن و چهران اشتباه.
- ۱۲- معایب تک فرزندی را بنویسید؟ به نظر صاحب نظران تک فرزندی چه پیامدهای نامطلوب فردی و اجتماعی دارد؟ الف) تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودکان کاهش می یابد. ب) در این خانواده ها کودکان از داشتن همپازی محروم می شوند و رقابت ها و بازی ها و دعوای کودکان و همچنین الگو برداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل نمی گیرد و کودکان همواره با افراد بزرگسال ارتباط دارند. ج) از لذت ارتباطات وسیع تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم می شوند. د) فرزندان نیز از داشتن عمو و خاله و عمه محروم خواهند بود.
- ۱۳- طبق آیات ۲۳ و ۲۴ سوره اسرا وظایف فرزندان نسبت به پدر و مادر را بنویسید؟ الف) به پدر و مادر نیکی کنید.

پ) اگر یک از آن دو یا هر دوی آنان به سالخوردگی رسیدند و این در حالی است که نزد تو هستند کوچکترین سخنی که نشانگر ناراحتی و رنجش است به آنان مگو. (ج) با پرخشگری آنان را (از خود مران. (د) زیبا و شایسته با آنان سخن بگو (ه) از سر عفوقت و دلسوزی با آنان مهربان و فروتن باش (و) بگو پروردگارا همان طور که مرا در کودکی پرورش دادند و با من مهربان بودند به آنان ترحم کن.

۱۴- طبق فرموده پیامبر پدر و مادر نسبت به فرزندشان چه تکالیفی دارند؟ به فرزندانتان احترام بگذارید و با آداب و روش پسندیده با آنها معاشرت کنید.

۱۵- چه عواملی موجب ناسازگاری والدین و فرزندان می شود؟ الف) گاه در مراحل از زندگی والدین و فرزندان انتظارات یکدیگر را برآورده نمی کنند زیرا ممکن است پدر و مادر تغییرات فرزندان را که پهن بلوغ رسیده اند را جدی نگیرند.

ب) فرزندان در دوران زندگی خود با محیط ها و افراد دیگری به جز خانواده آشنا می شوند. این اختلاف ارزش ها و هنجارهای خانه با سایر محیط ها ممکن است موجب ناسازگاری شود. (ج) در جوامع صنعتی امروز پدر و مادر وقت کمتری را به گفت و گو با فرزندان نوجوان خویش و گذراندن اوقات بیشتر با آنان اختصاص می دهند.

۱۶- چرا پدر و مادر حق دارند بر رفت و آمد فرزندان و معاشرت های آنها نظارت دقیق داشته باشن؟ والدین معمولاً نسبت به رویه رو شدن جوانان با محیط های دیگر حساس اند. آنها از این که بچه ها تجربه ی کافی ندارند و ممکن است به مشکلات اخلاقی دچار شوند نگران اند و حق دارند بر رفت و آمد فرزندان و معاشرت های آنها نظارت دقیق داشته باشند.

۱۷- چگونه می توان از بروز ناسازگاری های والدین و فرزندان جلوگیری کرد؟ الف) اختلاف نظر و سلیقه والدین و فرزندان تا حدی قابل قبول است و اگر به خوبی مدیریت شود به رشد و کمال اعضای خانواده می انجامد در غیر این صورت به خانواده و جامعه آسیب می رساند.

ب) پدر و مادر موظف اند برای گفت و گو با فرزندان وقت بگذارند و یکسره خود را به کار و فعالیت های روزانه مشغول نکنند.

ج) ترتیب دادن جلساتی با حضور والدین و مشاوران خبیره که در آن فرزندان و والدین بتوانند مسائل خود را بگویند مفید است.

۱۸- کاهش نرخ باروری در کشور ما چه پیامدهای نامطلوبی در آینده به وجود می آورد؟ الف) خطر پیری و جایگزین نشدن جمعیت ب) کاهش نیروی جوان و کار (ج) عدم رشد و توسعه اقتصادی. (د) نشاطی جمعیت (ه) آسیب های اخلاقی و تربیتی (و) انقطاع نسل بشر

۱۹- خانواده ها هنگام رویه رو شدن با مشکلات چه وظایفی دارند؟ در چنین مواقعی اعضای خانواده باید به خدا، صمیمیت و همکاری بین خود را بیشتر کنند و پا در پیش گرفتن صبر و شکیبایی و دعوت یکدیگر به صبر، مشکلات و حوادث را مدیریت کنند و نگذارند که خانواده دچار بحران شود و آسیب ببیند.

۲۰- واژه " صله " و " ارحام " به چه معناست؟ واژه ی صله از وصل گرفته شده و به معنای اتحاد و پیوستگی است و ارحام یعنی خویشان و نزدیکان.

۲۱- منظور از صله ارحام چیست؟ این است که افراد به دیدار و بازدید خویشاوندان خود بروند و از حال یکدیگر خبر بگیرند. این دید و بازدیدها باید با مهر و محبت توأم باشد. کمک مالی به خویشاوندان نیز جزء صله ارحام محسوب می شود.

۲۲- فواید صله ارحام برای خانواده ها چیست؟ الف) مهر و محبت بین اقوام را زیاد می کند ب) از مشکلات یکدیگر با خبر می شوند (ج) افزایش طول عمر و افزایش روزی (د) پاکی اعمال و دفع بلا (ه) از لحاظ عاطفی و روانی اثرات مثبت زیادی دارد

*- وقتی خانواده ای به خوبی بتواند وظایف خود را انجام دهد، می توان از آن به عنوان خانواده ی یاد کرد. (متعادل)

*- اولین گام در راه تشکیل یک خانواده ی متعادل و سالم است. (دقت در انتخاب همسر)

*- یکی از عواملی که موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود انتخاب است. (صحیح همسر)

*- در گذشته نقش بیشتری در همسرگزینی فرزندان خود داشتند. (خانواده ها)

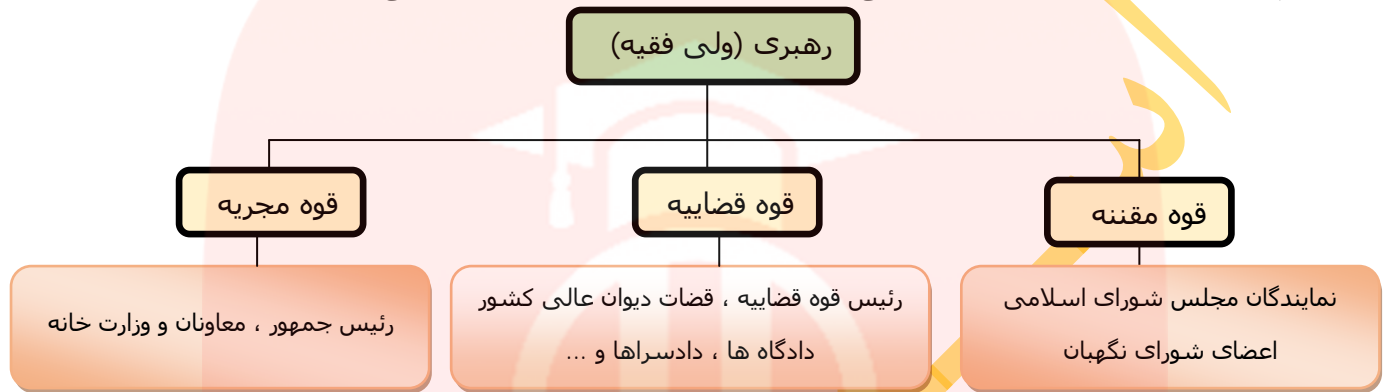
*- یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می شود وجود است. (فرزندان)

*- زندگی خانوادگی، یک دوره طولانی یعنی از تا را در بر می گیرد. (ازدواج - پایان عمر)

*- صله به معنای و است و ارحام یعنی و (اتحاد و پیوستگی - خویشان و نزدیکان)

- ۱- در باره ی پیدایش حکومت نظرات مختلفی وجود دارد آن ها را بیان کنید ؟ (الف) برخی معتقدند عامل **زور و قدرت** نقش مهمی در فرمانروایی یک فرد یا گروه پر دیگران دارد. حکومت های چنگیز و تیمور مثال روشنی از نقش این عامل هستند
- (ب) برخی دیگر معتقدند که عامل **دفاع و حفاظت از اموال و سرزمین** متعلق به ساکنان یک منطقه، نقش مهمی در ایجاد حکومت ها داشته است
- (ج) برخی نیز می گویند مردم ساکن یک مکان به طور **داوطلبانه** با هم توافق می کردند که حکومتی را به وجود بیاورند و اداره ی جامعه ی خود را به دست گروه یا افرادی بسپارند.
- (د) در مقابل این دیدگاه ها، عده ای از صاحب نظران معتقدند همان طور که زندگی اجتماعی یک ضرورت است و انسان ها نمی توانند به تنهایی زندگی کنند و نیازهای مادی و معنوی خود را برطرف کنند، داشتن حکومت برای یک جامعه نیازی اساسی و یک ضرورت است.
- ۲- حکومتی که مادها تشکیل دادند جزء کدام گروه از عوامل پیدایش حکومت ها می باش ؟ نظریه ای که معتقد است مردم ساکن یک مکان به طور داوطلبانه با هم توافق می کردند که حکومتی را به وجود بیاورند و اداره ی جامعه ی خود را به دست گروه یا افرادی بسپارند.
- ۳- چرا جامعه به حکومت نیاز دارد و نمی تواند بدون وجود حکومت باقی بماند ؟ زیرا در زندگی اجتماعی نیازهای مشترکی پدید می آید و افرادی که در یک جامعه زندگی می کنند برای تنظیم امور خود به قوانین و مقرراتی نیاز پیدا می کنند. آنها همچنین برای اجرای قوانین و حل اختلافات و جلوگیری از تجاوز افراد به حقوق یکدیگر، برقراری امنیت و نظم، تقسیم امور مشترک و ایجاد هماهنگی میان فعالیت های مختلف جامعه، دفاع از هجمه دشمنان و حفظ سرزمینی که در آن زندگی می کنند و... ناکزیرند حکومتی تشکیل دهند و اداره ی امور جامعه را به افرادی بسپارند.
- ۴- برخی از مهم ترین وظایف حکومت ها را بنویسید؟ (الف) وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف و اجرای قوانین
- (ب) برقراری نظم و امنیت و رسیدگی به اختلافات و شکایات ها (ج) تعلیم و تربیت، حفظ میراث فرهنگی، سیاست گذاری فرهنگی
- (د) عمران و آبادی کشور، ایجاد وسایل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معیشتی، اجتماعی و اقتصادی مردم (ه) ایجاد هماهنگی بین فعالیت ها و بخش های مختلف (و) دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی (ز) مدیریت منابع طبیعی و ثروت هایی که به عموم مردم تعلق دارد
- ۵- از نظر اسلام حق حاکمیت مطلق به چه کسی است ؟ در جهان بینی توحیدی اسلام، حق حاکمیت مطلق همه ی موجودات و پدیده های جهان فقط از آن خداست. انسان ها و همه ی موجودات دیگر تحت حاکمیت خدا قرار دارند و حکومت حق انحصاری خداوند است و با پیروی از دستورات الهی، به سوی کمال حرکت می کنند.
- ۶- جامعه ای که تحت حاکمیت قوانین الهی است چه ویژگی هایی دارد؟ استعدادهای انسان ها در پرتو شناخت حق شکوفا می شود. در چنین جامعه ای مالکیت و سلطه ی اقلیتی بر منابع و ثروت ها و امکانات عمومی و ظلم و تبعیض از میان می رود و عدالت حاکم می شود.
- ۷- خداوند در قرآن در سوره نساء آیه ۵۹ در باره حق حاکمیت الهی چه می فرماید ؟ ای کسانی که ایمان آورده اید، فرمان پرید از خدا و فرمان پرید از رسول و اولیای امور از خودتان و اگر در چیزی ستیزه کردید به خدا و رسولش باز گردید.
- ۸- خداوند در قرآن در باره حق حاکمیت الهی با توجه به سوره بقره آیه ۲۵۷ چیست ؟ خداوند ولی و سرپرست کسانی است که ایمان آورده اند. آنها را از ظلمت ها به سوی نور پیرون می برد. اما کسانی که کافر شدند، اولیای آنها طاغوت ها هستند که آنها را از نور به سوی ظلمت ها پیرون می برد. آنها اهل آتش اند و همیشه در آن خواهند ماند.
- ۹- از دیدگاه اسلام چه کسانی برای اجرای قوانین شایستگی دارند؟ فقط آن گروه از مردم شایستگی دارند به نیابت و وکالت از چنانچه خدا، مجری قوانین الهی باشند که هم از این قوانین آگاهی و به آن ایمان داشته باشند و هم از نظر تقوا و عدالت از دیگر مردم بالاتر باشند. در رأس این گروه، پیامبران الهی و سپس چانشینان آنها یعنی امامان معصوم (ع) قرار دارند و در غیاب آنان افراد صالح و متقی ادامه دهنده ی راه آنها هستند.
- ۱۰- چرا حق حاکمیت بر انسان ها از آن خداست؟ (سوال فعالیت) زیرا خداوند آفریننده ی انسان و مالک حقیقی این جهان هستی است و از همه ی امور آگاهی دارد.
- ۱۱- در حکومت جمهوری اسلامی ایران کلمه ی جمهوری نشانگر چیست ؟ کلمه جمهوری اسلامی نشان می دهد که شکل این حکومت، جمهوری است و در آن حق انتخاب و مشارکت مردم در حکومت به رسمیت شناخته می شود.

- ۱۲- در حکومت جمهوری اسلامی ایران کلمه ی اسلامی نشانگر چیست ؟ کلمه ی اسلامی نیز یعنی محتوای این حکومت اسلامی است و کشور با اصول و قوانین اسلامی اداره می شود. زمامداران آن نیز باید مومن و معتقد به اسلام و متعهد به اجرای آن باشند.
- ۱۳- از دیدگاه اسلام ولایت مختص چه کسی است ؟ از دیدگاه اسلام فقط خدا می تواند بر انسان ها ولایت و حاکمیت داشته باشد. پیامبران و امامان معصوم (ع) نیز از طرف خداوند نمایندگی داشته اند که تا مردم را سرپرستی کنند.
- ۱۴- بر طبق اصل پنجم قانون اساسی، در زمان غیبت امام زمان (عج) سرپرستی جامعه ی اسلامی بر عهده ی چه کسی است ؟ سرپرستی جامعه ی اسلامی بر عهده ی فقیه عادل و پاتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است.
- ۱۵- مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی چیست و قوای سه گانه از چه بخش هایی تشکیل شده اند؟

- ۱۶- چهار مورد از مهم ترین وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی را بنویسید . (الف) تعیین سیاست های کلی نظام و نظارت بر حسن اجرای آنها (ب) فرماندهی کل نیروهای مسلح (ج) نصب و عزل و قبول استعفاى فقهای شورای نگهبان ، رئیس قوه قضاییه ، رئیس سازمان صدا و سیماى جمهوری اسلامی ایران و فرماندهان نیروهای نظامی ، انتظامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ... (د) عفو یا تخفیف مجازات محکومان در حدود موازین اسلامی .
- ۱۷- چرا تشکیل شوراهای اسلامی شهر و روستا در قانون اساسی مورد توجه قرار گرفته است ؟ از آنجا که نوع حکومت در کشور ما جمهوری اسلامی است و مردم در همه ی شؤون حکومت نقش و مشارکت دارند .
- ۱۸- هدف از تشکیل شوراهای اسلامی چیست ؟ شوراهای اسلامی با هدف همکاری مردم برای پیشبرد برنامه های اجتماعی ، فرهنگی ، اقتصادی و عمرانی با توجه به شرایط و مقتضیات هر منطقه از کشور تشکیل می شوند . اعضای این شوراهارا مردم منطقه یا محل انتخاب می کنند
- ۱۹- حکومت جمهوری اسلامی چه ویژگی هایی دارد؟ (فعالیت کتاب)
- (الف) قانون اساسی که مادر همه قوانین است و هیچ قانونی بر خلاف آن به تصویب نمی رسد. در کشور ما پر اساس احکام قرآن نوشته شده است. (ب)؛ امام خمینی (ره) بنیان گذار حکومت ما شخصیتی؛ روحانی، آگاه از دین اسلام ، آشنا با امور مردم و جامعه ی خود بودند. به نمایندگی از طرف مردم حکومت اسلامی را در کشور ایجاد کردند.
- ۲۰- ویژگی های رهبر در حکومت جمهوری اسلامی کدام اند توضیح دهید ؟ (فعالیت کتاب)
- فقیه - اسلام شناس عادل و پاتقوا- آگاه به زمان- شجاع - مدیر و مدبر .
- * وجود حکومت یک امر و است . (ضروری - عقلانی)
 - * پس از پیروزی انقلاب اسلامی حکومت در ایران تأسیس و جانشین حکومت شاهنشاهی شد . (جمهوری اسلامی)
 - * بنیان گذار حکومت جمهوری اسلامی ایران است . (امام خمینی (ره))
 - * دپس از پیروزی انقلاب اسلامی ، بیش از درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی " آری " دادند (۹۸)
 - * مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی آن است . (رهبری)
 - * سه قوه مقننه ، قضاییه و مجریه تحت نظارت به اداره ی امور کشور می پردازند . (رهبری)
 - * رهبری جمهوری اسلامی ایران بر پایه ی است . (ولایت فقیه)
 - * ولایت به معنای است . (سرپرستی)

- ۱- وقتی نهاد حکومت در یک جامعه شکل می گیرد چه چیز پدید می آید؟ روابط متقابل بین مردم و حکومت پدید می آید.
- ۲- منظور از واژه ی "شهروندی" چیست؟ واژه ی شهر و ندی به روابط متقابل مردم و حکومت اشاره دارد. شهروندی ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص پیوند می دهد و در نتیجه برای فرد و حکومت حقوق و تکالیفی ایجاد می شود.
- ۳- منظور از حقوق شهروندان چیست؟ وظایف و تکالیف حکومت نسبت به مردم.
- ۴- حقوق و تکالیف شهروندی در کجا مشخص شده است؟ قوانین هر کشور به ویژه قانون اساسی آن، حقوق و تکالیف شهروندی را معین می کند.
- ۵- آیا حقوق و تکالیف شهروندی کشورها یکسان است؟ چرا؟ خیر- زیرا حقوق و تکالیف شهروندی هر کشور متناسب با قوانین آن کشور است و قوانین کشورها نیز با یکدیگر متفاوت است.
- ۶- حقوق شهروندی طیف وسیعی از کدام حقوق ها را شامل می شود؟ انواع حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی...
- ۷- چند مورد از انواع حقوق شهروندی بر پایه ی قانون اساسی جمهوری اسلامی کدامند؟ (الف) حق برخورداری از عدالت قانونی (ب) حق برخورداری از عدالت قضایی (ج) حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی (د) حق مشارکت سیاسی (ه) حقوق فرهنگی
- ۸- عدالت قانونی یعنی چه؟ و اجرای آن چه نتیجه دارد؟ عدالت قانونی یعنی این که حکومت در وضع قوانین، اجرای قوانین و نظارت بر اجرای قوانین بین شهروندان تبعیضی قائل نشود.
- ۹- طبق فرمایش پیامبر رعایت نکردن کدام یک از حقوق شهروندی باعث نابودی امت های پیشین شده بود؟ حق برخورداری از عدالت قانونی. امت های پیشین گرفتار و نابود شدند، زیرا وقتی اشراف آنها چرمی مرتکب می شدند آنها را از مجازات معاف می کردند، اما وقتی زیردستان آنها همان چرم را مرتکب می شدند آنها را به شدت مجازات می کردند.
- ۱۰- منظور از حق برخورداری از عدالت قضایی چیست؟ شهروندان حق دادخواهی دارند و هر کس می تواند به این منظور به دادگاه های صالح مراجعه کند. شهروندان حق دارند در همه ی دادگاه ها برای خود وکیل مدافع انتخاب کنند.
- ۱۱- حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی را توضیح دهید؟ هر شهروند حق دارد به آموزش و پرورش، مراکز فرهنگی و ورزشی، آتش نشانی، پلیس و نظایر آن دسترسی آسان داشته باشد. شهروندان حق دارند در محیطی پاک و سالم و بدون آلودگی زندگی کنند و از خدمات و امکانات بهداشتی و درمانی مناسب به بهترین وجه برخوردار شوند.
- ۱۲- شهروندان در چه مواردی حق دارند از تأمین اجتماعی برخوردار شوند؟ بیکاری، معلولیت، پیری، بازنشستگی، پی سرپرستی، از کار افتادگی، حوادث.
- ۱۳- مشارکت سیاسی یعنی چه؟ یعنی این که هر شهروند بتواند در امور سیاسی جامعه دخالت کند و در سرنوشت کشور خود نقش داشته باشد.
- ۱۴- مشارکت سیاسی مردم از چه راه هایی صورت می گیرد؟ (الف) شرکت در انتخابات (ب) عضویت و همکاری در احزاب و انجمن های سیاسی (ج) شرکت در راه پیمایی ها و تظاهرات
- ۱۵- طبق قانون اساسی مردم چه کسانی را به طور مستقیم و چه کسانی را به طور غیر مستقیم انتخاب می کنند؟ رئیس جمهور (رئیس قوه مجریه)، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و یا اعضای شورای شهر و روستا به طور مستقیم انتخاب می کنند. در برخی موارد نیز انتخاب به صورت غیر مستقیم و با واسطه صورت می گیرد. برای مثال در انتخاب رهبری، مردم اعضای مجلس خبرگان رهبری را انتخاب می کنند و به آنها رأی می دهند. سپس اعضای مجلس خبرگان که نمایندگان مردم هستند، رهبر را انتخاب می کنند.
- ۱۶- برخی از حقوق فرهنگی که در قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته کدامند؟ حمایت از تشکیل خانواده و پاسداری از روابط خانوادگی، حمایت از تعلیم و تربیت شایسته، آزاد بودن استفاده از زبان های قومی و محلی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی. مهم ترین تکالیف شهروندی چیست

۱۷- مهم ترین تکالیف شهروندی چیست ؟ (الف) رعایت قانون و مقررات (ب) همکاری با دولت (ج) پرداخت مالیات و عوارض (د) دفاع از کشور (ه) تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران .

۱۸- نادیده گرفتن قانون یا سرپیچی از آن چه اثراتی دارد ؟ موجب اختلال و هرچ و مرچ در جامعه می شود .

۱۹- چه موقع قانون جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند؟ قانون وقتی جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند که همه ی افراد، اعم از کارگزاران و مسئولان و مردم، آن را رعایت کنند و به آن پایبند باشند .

۲۰- برنامه ها و اقدامات عمرانی ، اقتصادی و اجتماعی حکومت ها چه زمانی ثمر می دهد و به هدف می رسد؟ زمانی که شهروندان نسبت به پیشرفت کشور دلسوز و حساس باشند و با دولت مشارکت و همکاری کنند .

۲۱- سخن رهبر در نوروز ۹۴ در باره همکاری مردم و دولت را بیان کنید؟ دولت کارگزار ملت است و ملت کارفرمای دولت است . هرچه بین ملت و دولت صمیمیت بیشتر و همدلی بیشتری باشد ، کارها بهتر پیش خواهد رفت .

۲۲- مالیات چیست؟ مبلغی است که شهروندان بر اساس قانون و به صورت بلا عوض به دولت پرداخت می کنند تا صرف هزینه های عمومی کشور شود .

۲۳- عوارض چیست؟ با مثال ؟ مبلغی است که شهروندان در مقابل دریافت خدمتی از دستگاه های اداری و دولتی ، به آنها می پردازند . برای مثال ، پولی که پابت امتیاز کنتور آب و برق ، صدور گواهینامه ی رانندگی ، عبور از پزرگراه ها یا وارد کردن کالا به کشور و مانند آن پرداخت می شود .

۲۴- هدف از تشکیل نیروهای نظامی و انتظامی چیست؟ تأمین امنیت کشور و حراست از مرزها و حفظ تمامیت ارضی .

۲۵- برای حفظ آمادگی دفاعی و ادای تکلیف دفاع از کشور توسط شهروندان چه کارهایی انجام می گیرد؟ عضویت در سازمان بسیج و انجام خدمت سربازی توسط پسران .

۲۶- قانون اساسی در رابطه با تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران چه می گوید ؟ هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله ی اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد . به عبارت دیگر ، شهروندان مجاز نیستند برای استفاده از حقوق خود به منافع عمومی زیان برسانند و حقوق دیگران را ضایع کنند .

۲۷- رعایت نکردن سرعت مجاز در جاده ها ، برخلاف کدام تکلیف شهروندی است ؟ تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران .

۲۸- قانون اساسی در باره ی امر به معروف و نهی از منکر چه می گوید؟ در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر ، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ای همگانی و متقابل بر عهده ی مردم نسبت به یکدیگر ، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت . شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می کند .

*- قوانین هر کشور به ویژه آن ، حقوق و تکالیف شهر وندی را معین می کند . (قانون اساسی)

*- در انتخابات مردم ممکن است یا باشند . (انتخاب کننده - انتخاب شونده)

*- بخشی از درآمدهای دولت از راه و تأمین می شود . (مالیات - عوارض)

*- دفاع از کشور در مقابل دشمنان در زمان صلح و جنگ تکلیف همه ی است . (شهروندان)

*- از جمله حقوق و تکالیفی که هم حق و تکلیف مردم و هم حق و تکلیف حکومت است ، می باشد . (امر به معروف و نهی از منکر)

- ۱- بهره‌وری چیست؟ بهره‌وری یعنی کار درست را با روش درست انجام دهیم (کارایی و اثر بخشی)
- ۲- بهره‌وری با چه اقداماتی ارتباط دارد؟ بهره‌وری با صرفه‌جویی، انجام دادن کارها به صورت آگاهانه و عاقلانه، جلوگیری از زیاده‌روی و اسراف و اتلاف منابع، استفاده‌ی صحیح از امکانات و نعمت‌های الهی، کاهش هزینه‌ها و مانند آن ارتباط دارد.
- ۳- برای اینکه در کارها بهره‌وری بیشتری داشته باشیم چه کارهایی باید انجام دهیم؟ (الف) از بین کارهای ممکن، بهترین کار را انجام دهیم و بهترین هدف را انتخاب کنیم. (ب) آن کار را با بهترین روش انجام دهیم و بهترین وسیله را برای رسیدن به هدف انتخاب کنیم
- ۴- دو حدیث بیان کنید که به بهره‌وری در امور تأکید دارد؟
 (الف) پیامبر اکرم (ص) فرمود: "خداوند دوست دارد اگر کسی از شما کاری انجام می‌دهد، آن را محکم و پی‌عیب انجام دهد."
 (ب) امام علی (ع) فرمود: "فردی که به کاری پی‌اهمیت بپردازد، امور مهم‌تر را تپاه ساخته است"
- ۵- نمونه‌هایی از تفکر بهره‌وری در زندگی مردم در روزگار گذشته را نام ببرید؟ ابداع و حفر قنات، ذخیره کردن آب در آب‌انبارها، خشک کردن و ذخیره‌ی محصولات کشاورزی و تعاون و همیاری در امور کشاورزی.
- ۶- بهره‌وری چگونه نگرشی است؟ بهره‌وری یک نگرش نسبت به زندگی است. نگرشی که بر اساس آن، انسان می‌کوشد هوشمندانه کار کند، بپه کارگیری روش‌های عاقلانه، بهتر به اهداف مادی و معنوی خود برسد و بهترین نتیجه را به دست آورد.
- ۷- نقش فرهنگ در افزایش بهره‌وری یک جامعه چگونه است؟ فرهنگ، نقش مهمی در افزایش بهره‌وری یک جامعه دارد. اگر بهره‌وری در فعالیت‌های مختلف به صورت ارزش در پیاید، جامعه از نظر مادی و معنوی پیشرفت می‌کند.
- ۸- با مراجعه به برخی از احادیث عوامل موثر در بهره‌وری را بنویسید؟ (پاسخ فعالیت) (الف) اهمیت دادن به کار (ب) مشورت (ج) میانه‌روی (د) تقوا (د) نظم در کار (و) برنامه‌ریزی
- ۹- هر یک از هنجارهای زیر در جامعه چگونه از بهره‌وری جلوگیری می‌کند و در تضاد با آن است. توضیح دهید؟
 * مهمانی‌ها، مجالس و جشن‌های مفصل و پرهزینه: اسراف و صرفه‌جویی نکردن
 * مدگرایی و چشم و هم‌چشمی در خرید لباس به جای تمیز و ساده پوشی: زیاده‌روی و صرفه‌هزینه‌های بی‌مورد
 * نداشتن برنامه‌ی مناسب برای اوقات فراغت و تفریح: استفاده نکردن از زمان، بی‌نظمی.
 * ورزش نکردن و پر خوری: از بین رفتن سلامتی، ایجاد بیماری و صرف هزینه.
- ۱۰- چند راهکار مهم برای افزایش بهره‌وری در زندگی چیست؟ (الف) استفاده از وقت و زمان (ب) نظم و ترتیب در کارها (ج) اصلاح عادت‌های غلط مصرفی (د) انجام دادن کارها از روی آگاهی (ه) تنظیم جدول بودجه‌ی اقتصادی
- ۱۱- برای اینکه وقت تلف نشود و زمان را از دست ندهیم چه باید کرد؟ باید برنامه و اولویت‌بندی مناسب داشته باشیم و از وقت درست استفاده کنیم.
- ۱۲- نظم و ترتیب و انضباط در کارها یکی از راه‌های افزایش بهره‌وری در زندگی است در این رابطه توضیح دهید؟
 وسایل و لوازمی که با آنها در محیط‌های مختلف سروکار داریم، باید مرتب و منظم باشند. ساعت مقرر و سرکار حاضر شدن و پا برنامه‌ریزی به کارها رسیدگی کردن موجب افزایش بهره‌وری می‌شود.
- ۱۳- صرفه‌جویی چیست؟ صرفه‌جویی کم مصرف کردن نیست بلکه مصرف درست و به اندازه است. برای مثال برخی خانواده‌ها در خرید مایحتاج زندگی یا برگزاری مهمانی‌ها و تهیه غذا اسراف یا زیاده‌روی می‌کنند و اغلب، بخشی از مواد غذایی را دور می‌ریزند.

۱۴- انجام دادن کارها از روی آگاهی چگونه باعث افزایش بهره‌وری می‌شود؟ با کسب دانش و مهارت لازم برای هر کار، بازدهی کار ما بیشتر می‌شود و کمتر اشتباه می‌کنیم. همچنین برخی از مواد و وسایل به دلیل ناآگاهی افراد، از روش‌های درست‌تر که داری می‌کنیم. برای مثال اگر شیوه‌ی صحیح شست و شوی یک لباس یا نگهداری مواد غذایی را ندانیم، زودتر از بین می‌روند یا غیر قابل استفاده می‌شوند

۱۵- منظور از تنظیم جدول بودجه اقتصادی چیست؟ تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه‌های (دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می‌شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره‌وری است.

۱۶- دلیل بیاورید: الف) آیا سطح بهره‌وری دانش‌آموزی که کیف یا کمد لوازم تحریرش شلوغ و نامرتب است، پایین می‌رود؟ چرا؟ (فعالیت کتاب) ب) چگونه نداشتن نظم، ترتیب و انضباط در کارها باعث هدر رفتن وقت و زمان و در نتیجه پایین آمدن بهره‌وری می‌شود.

۱۷- منظور از تنظیم بودجه‌ی خانواده چیست؟ تنظیم این بودجه چه فایده‌ای دارد؟ توضیح دهید؟

تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه‌های (دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می‌شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره‌وری است.

مخارجی که شما انجام می‌دهید کنترل شده‌تر می‌شود - اندوخته‌های مالی بهتر مدیریت می‌شود - هزینه‌های غیر ضروری حذف می‌شوند - عادت مصرفی افراد را عوض می‌کند.

۱۸- یکی از عادت‌های غلط بعضی از دانش‌آموزان مصرف نادرست و بی‌رویه‌ی کاغذ است. چند راهکار برای بهره‌وری در مصرف کاغذ پیشنهاد کنید و توافق کنید که آن راهکارها عملی شوند؟

استفاده از پشت و روی برگه‌ها - تشویق دانش‌آموزان به درست کردن کاردستی از کاغذهای باطله - استفاده از برگه‌های ناتمام به عنوان چرک‌نویس - نصب سطل زباله مخصوص کاغذهای باطله و جمع‌آوری آن برای بازیافت.

* بهره‌وری یک نگرش نسبت به است. (زندگی)

* صرفه‌جویی کم مصرف کردن نیست بلکه مصرف است. (درست و به اندازه)

درس ۲۴ (اقتصاد و بهره‌وری)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

۱- منظور از فعالیت اقتصادی چیست؟ هر جامعه‌ای برای ادامه زندگی و رفع نیازهای خود ناگزیر است از منابع طبیعی استفاده کند و ابزار و وسایل مورد نیاز خود را تولید کند. به این کار فعالیت اقتصادی گفته می‌شود.

۲- رابطه‌ی اقتصادی بین افراد چگونه شکل می‌گیرد؟ افراد در فعالیت‌های تولید، توزیع و مصرف، به طور مداوم با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و به این ترتیب، نوعی از روابط انسانی، یعنی رابطه اقتصادی بین افراد شکل می‌گیرد.

۳- رابطه‌ی اقتصادی با چه هدفی صورت می‌گیرد؟ با هدف تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات پدید می‌آید و حقوق و مقرراتی نیز بر آن حاکم می‌شود.

۴- چه عاملی سبب پیدایش سازمان‌ها و موسسات بانکی و پولی شده است؟ در چرخه تولید، توزیع و مصرف "پول و شکل‌های مختلف آن" به عنوان واسطه بین بخش‌ها ارتباط برقرار می‌کند. بر همین اساس، سازمان‌ها و موسسات بانکی و پولی در جامعه به وجود می‌آیند.

۵- منظور از نهاد اقتصاد چیست؟ مجموعه فعالیت‌ها و روابطی که حول تولید و توزیع و مصرف کالاها و خدمات و بر اساس قواعد و مقررات خاص در یک جامعه شکل می‌گیرد، نهاد اقتصاد را به وجود می‌آورد.

۶- برای افزایش بهره‌وری اقتصادی چه باید کرد؟ باید بهره‌وری را در تولید و توزیع افزایش دهیم و الگوی مصرف را نیز عقلانی کنیم

۷- چگونه می توان بهره وری در تولید ، یا توزیع یک کالا را افزایش داد ؟ باید در نهاده ها یا فرایندها تغییرات مطلوبی به وجود بیاوریم .

۸- منظور از نهاده ها یا ورودی چیست ؟ (الف) منابع طبیعی ، معدن ، مواد خام و انرژی و ...
(ب) نیروی کار (مدیر، متخصصان ، کارکنان ، کارگران و ...)
(ج) سرمایه (پول ، زمین ، کارخانه ، تجهیزات و ماشین آلات ، ساختمان ...)
(د) سایر هزینه ها (مالیات ، تحقیقات و ...)

۹- به نظر شما ، اگر میزان هزینه های تولید (نهاده ها) را افزایش دهیم و به همان میزان تولید افزایش یابد ، باز هم می توانیم ادعا کنیم بهره وری اتفاق افتاده است ؟ خیر - زیرا اتفاق خاصی نمی افتد چون قیمت تمام شده کالا بالا بوده و گران به دست مصرف کننده می رسد در نتیجه از یک طرف باعث کاهش علاقه مردم به خرید آن کالا شده و از طرف دیگر زمینه واردات نوع خارجی آن کالا بیشتر می شود.

۱۰- جایگاه تولید در اسلام را بنویسید ؟ از منظر اسلام اقتصاد و تولید وسیله اند نه هدف در واقع ، تولید وسیله ای است که انسان از طریق آن نیازهای ضروری خود را رفع می کند و به مسائل مهم تر می پردازد .

۱۱- سیاست دو گانه کشورهای قدرتمند صنعتی در بهره برداری از طبیعت و منابع طبیعی را بنویسید ؟ کشورهای صنعتی امروز سعی می کنند از طبیعت و منابع طبیعی خود محافظت کنند اما با تبلیغات و تحت تأثیر قرار دادن مردم دیگر کشورها ، مصرف گرایی را که موجب تخریب محیط زیست می شود ، تشویق می کنند .

۱۲- در دنیای امروز تولید با چه هدفی انجام می گیرد ؟ با هدف کسب سود بیشتر انجام می گیرد و سودجویان می پندارند بشر باید بر طبیعت غلبه کند و هرگونه دخل و تصرفی در آن مجاز است .

۱۳- آیا افزایش تولید به هر روش و به هر قیمتی مجاز است ؟ چرا ؟ خیر - افزایش تولید و فعالیت های اقتصادی اگر به محیط زیست لطمه بزند یا اصول بهره وری سازگار نیست ، - زیرا ناپودی و تخریب طبیعت ، خود هزینه های مجدد و مشکلات چبران ناپذیری برای ما به وجود می آورد .

۱۴- بهره وری سبز به چه چیز تأکید می کند ؟ بهره وری سبز به افزایش بهره وری همراه با حفظ محیط زیست تأکید می کند .

۱۵- منظور از بهره وری سبز چیست ؟ یعنی استفاده از ابزارها ، روش ها و فناوری های مختلف به طوری که تأثیرات مضر و منفی فعالیت های صنعتی و اقتصادی بر محیط زیست به حداقل ممکن برسد .

۱۶- وضعیت بهره وری در کشور ما چگونه است ؟ وظیفه ما در این رابطه چیست ؟ کشور ما در مقایسه با برخی از کشورهای از نظر وضعیت بهره وری وضعیت چندان مطلوبی ندارد . بنابراین همه ما موظفیم با برنامه ریزی صحیح ، نگرش بهره وری را در همه ی امور و فعالیت های بخش های مختلف اقتصادی (کشاورزی ، صنعت و خدمات) ترویج کنیم و به کار بگیریم .

۱۷- وظیفه ی سازمان ملی بهره وری ایران چیست ؟ در زمینه ی وضعیت بهره وری و چگونگی راه های افزایش آن در بخش های مختلف اقتصادی کشور مطالعه ، سیاست گذاری و نظارت می کند .

۱۸- کشور ما به توصیه ی چه کسی و چرا سیاست اقتصاد مقاومتی را در پیش گرفته است ؟ مقام معظم رهبری - زیرا پس از انقلاب اسلامی کشورهای سلطه گر و قدرت های بزرگ اقتصادی که با وقوع انقلاب اسلامی ، منافع خود را در خطر می دیدند مشکلاتی مانند چنگ تحمیلی ، تحریم اقتصادی و ... را بر سر راه ما قرار دادند تا از پیشرفت کشور ما جلوگیری کنند این مخالفت ها تا امروز ادامه دارد و آنها سعی می کنند ایران را از نظر اقتصادی شکست بدهند .

۱۹- اقتصاد مقاومتی یعنی چه ؟ یعنی در شرایط سخت بتوانیم کمترین اتلاف هزینه را داشته باشیم ، روی پای خود بایستیم ، از تولید ملی حمایت کنیم ، از اسراف پرهیزیم و از منابع و امکانات حداکثر استفاده را بکنیم .

۲۰- همفکری کنید و بگویید شما دانش آموزان از چه راه هایی می توانید به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در کشور کمک کنید . حداقل سه راه پیشنهاد کنید ؟ (الف) استفاده از تولیدات داخلی (ب) صرفه جویی در مصرف لوازم مدرسه ، جلوگیری از اسراف (ج) دور نریختن وسایلی که هنوز قابلیت استفاده دارند (د) نصب سطل های زباله و جمع آوری کاغذ های باطله برای بازیافت .

- *- تولید ممکن است تولید یا باشد .
(کالا - خدمت)
- *- در چرخه ی تولید ، توزیع و مصرف ، به عنوان واسطه بین بخش ها ارتباط برقرار می کند .
(پول و شکل های مختلف آن)
- *- در اقتصاد ، بهره وری را نسبت به تعریف کرده اند .
(ستانده ها - داده ها)
- *- از منظر اسلام ، اقتصاد و تولید نه
(وسیله اند - هدف)
- *- در دنیای امروز ، تولید با هدف کسب بیشتر انجام می گیرد .
(سود)
- *- بهره وری سبز به افزایش بهره وری همراه با حفظ تأکید می کند .
(محیط زیست)
- *- محور اصلی اقتصاد مقاومتی است .
(بهره وری)

مای درسی
گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir